Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэ гарана | № 232 (16455) | 1983 оной октябриин 9, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭР—ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

ТУЙЛАҺАН ИЛАЛТАЯА УЛАМ АРЬБАДХАХА

Манай ороной хүдөөгэй ажалшад өөhэдынгөө заншалта hайндэр—хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна үдэрые мүнөөдэр арбан наймадахияа тэмдэглэхэнь. Парти хадаа хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтые бүгэдэ арадай онсо шухала зорилгодол тоолодог гэжэ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд дотор бэшэгдэнхэй юм. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ экономикын бүхы hалбаринууд горитойхон хубитаяа оруулха ёhотой. Үнэн дээрэ хараалагдаhан хэдэн зорилгонуудые Эхэ ороймнай, бүхы совет арад бэелүүлнэ гээшэ. Тиимэhээ поли, фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй жэл бүхэндэ тэмдэглэгдэдэг заншалта hайндэр хадаа бүхы совет арадай hайндэр мүн.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар республикын бүхы агропромышленна комплексдо гаргашалагдаха гүрэнэй болон колхозуудай оруулhан капитальна hомололго 791 миллион түхэриг болохо байна. Энэ хугасаа соо колхоз, совхозуудай материально-техническэ үндэhэ hуури хараа байса бэхижүүлэгдэжэ, ажахынуудтахи үйлэдбэриин гол фонднууд горитойхоноор дээшэлхэ юм. 1981 оной январь hарада КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэр Буряадай АССР-тэ үйлэдбэриин хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол зүбшэн хэлсэжэ батлан абаhаниинь мэдээжэ. Тиимэhээ республикын колхоз, совхозууд болон хүдөө ажахын бусад предприятинууд 1985 ондо 570 мянган тоннohoo бага бэшэ ороohо таряа, 137 мянган тонно хартаабха, 43 мянган тонно овощ, 81,6 мянган тонно малай болон шубуунай мяха, 180 мянган тонно hү, 195 миллион үндэгэ, 6080 тонно хүрэтэр ноohо үйлэдбэрилхэ болоно.

КПСС-эй аграрна политикые дам саашадань бодотоор бэелүүлhэнэй ашаар колхоз, совхозууд болон бусад ажахынууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрhэн хоёр жэлдэ газар таряалангай. мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаhан байна. Жэшээлбэл, республикымнай колхоз, совхозууд 1982 ондо гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө 106 процент, үндэгэ—104, ноohо—103, мяха—102 процент дүүргэhэн юм. Мүн бэлэдхэлэй пунктда ороohо таряа, хартаабха тушааха даабаринууд урагшатайгаар бэелүүлэгдээ hэн.

Мүнөөдэр заншалта hайндэрөө тэмдэглэжэ байhан республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд Совет Буряадайнгаа гаталhан 60 жэлэй замые, манай алдарта Коммунис партиин хүтэлбэри доро зохёон байгуулхы эршэтэ ажалаар туйлагдаhан түүхэтэ хубилалтануудыень эрьен хаража бахархана. Республикымнай хүдөө ажахын мүнөө үеын үйлэдбэри юугээрээ илгарнаб гэбэл, ажахынууд хоорондохи хамжаанай үндэhэ hуури дээрэ hалбари бүхэниинь тусгаар мэргэжүүлэгдэжэ томэдхогдоно, мүн промышленна технологи үргэноор нэбтэрүүлэгдэнэ гээшэ.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, республика доторнай хүдөө ажахын үйлэдбэриие томодхохо, хүтэлбэрилхы эмхидхэлэй онол аргыень нарижуулан hайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана. Мүнөө зоно бүхэндэ мэргэжүүлгэ тодорхойлогдонхой. Тиихэдэ гол болон нэмэлтэ hалбаринуудай таарамжатай хэмжээн тодорхойлогдон олдоhон, мүн ажахы доторхи мэргэжүүлгэ хэгдэдэг болсо.

Республика доторнай мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ промышленна түхэлэй захагүй олон үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд, ажахынууд хоорондын предприятинууд хүдэлгэгдэнэ. Мүнөө шубуу үйлэдбэрилхэ hалбари бүхыдөө промышленна үндэhэ hуури дээрэ гаргагданхай. Тиихэдэ гүрэндэ тушаагдаhан гахайн мяханай 93 процентнь мэргэжүүлэгдэжэ томодхогдоhон ажахынуудта, гахайнуудые үсхэбэрилгын комплекснуудта промышленна аргаар үйлэдбэрилэгдэнэ. Республикын колхоз, совхозуудта hү үйлэдбэрилхэ, үхэрнүүдые шахан таргалуулха, hаалиин hүрэг шэнэлхэ, эмэ хашарагуудые түлжүүлхэ, хонин..., ургааха комплекснууд олоор байгуулагданхай, хүдэлгэгдэнэ.

Тугалнуудые, буруунуудые, түлжүүлжэ шахан таргалуулха районуудай ажахынууд хоорондын Загарайн, Бодонгуудай нэгэдэлнүүдэй, гахайн мяха үйлэдбэрилхэ Хяагтын, Улаан-Үдын районуудай ажахынууд хоорондын нэгэдэлнүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлнүүдые шэнжэлэн харахада, хүдөө ажахын продуктнуудые промышленна аргаар үйлэдбэрилхэ эмхидхэлэй шэнэ онол аргын нилээд аша үрэтэй байhаниинь элирүүлэгдээ hэн

Газар таряалан эрхилэлгэдэ мэргэжүүлгын болон ажахынууд хоорондын хамжаанай үндэhэ hуури дээрэ үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ эмхидхэлэй шэнэ арганууд бии болонхой. Жэшээлбэл, мүнөө «Бурятсельхозхимия» нэгэдэл, тэжээл үйлэдбэрилхэ талаар Хэжэнгын районой ажахынууд хоорондын «Баянгол» гэжэ предприяти болон бусад эмхинүүд байгуулагданхай хүдэлгэгдэнэ.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, партиин обком, республикын Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй райкомууд, райгүйсэдкомууд, хүдөө ажахын органууд газараа hайнаар ашаглажа, үрэжэлыень дээшэлүүлхэ, мүн үрэhэ хүрэнгэ эрхилэлгээ промышленна үндэhэ hуури дээрэ гаргажа, тэжээл үйлэдбэрилгые тусхай hалбари болгон амяарлаха ба ороohо таряа, хартаабха, овощ ургуулха ажахыгаа саашадань хүгжөөhэнэй ашаар, таряа, хартаабха, овощ үйлэдбэрилгые дээшэлүүлжэ, ниитын адууhа малые тэжээлээр хангаха зайлуулашагүй асуудалнуудые түргэн шиидхэхэ хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулна. Тарилгын газарай бүридэл шэнэдхэгдэн харагдажа, хара таряанай, малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ ороohото ургамалнуудай тарилга, мүн сэбэр паар нилээд үргэдхэгдөө. Ажахынууд органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үнгэрhэн жэлнүүдэйхиhээ ехээр оруулна. Мүн хабарай тарилгын болон сабшалан, хахалагдаhан газар уhалха хүдэлмэри саг болзортоо шанартайгаар ябуулагдана.

Малшадай, механизаторнуудай, мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй болон партийна, советскэ, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэднай эршэмтэйгээр ажаллаhанай ашаар 1982—1983 онуудай малай үбэлжэлгэ эмхитэй hайнаар үнгэргэгдэжэ, малай үхэл гарза досшолуулагдаhан, адууhа малай тоо толгой нилээд олошоруулагдаhан байна. Тэрэшэлэн ниитын малай ашаг шэмын эрид дээшэлүүлэгдэhэнэй ашаар байгша оной түрүүшын хахадта мяха, hү, ноohо, үндэгэ үйлэдбэрилжэ худалдаха түсэбые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ арга олгогдоо.

Үнгэрhэн малай үбэлжэлгын дүнгөөр республикымнай колхоз, совхозуудай фермэ, бригада, звенонуудай 12 коллектив бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ онсо шалгарhан байна. Эдэ коллективүүдтэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Президиумэй Хүндэлэлэй диплөмууд, мүнгэн шангууд барюулагдаhан байна. Тиихэдэ мал ажалай 22 түрүүшүүл СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй дипломуудаар, мүнгэн шангаар урмашуулагдаа hэн.

1982 оной IV кварталда, мүн 1983 оной түрүүшын хахадта мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ худалдаhанай, тугал хурьга, унага, поршоонхонуудые олоор түлжүүлжэ, үхэл гарзада оруулангүй тэнжээhэнэйнгээ түлөө колхоз, совхозуудай малай фермэ, комплекс, бригадануудай 73 коллектив тус бүрез 500-hаа 600 түхэриг хүрэтэр мүнгэн шангаар. мал ажалай 220 түрүүшүүл үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаhан байна.

1982—1983 онуудай малай үбэлжэлгые, эмхитэй урагшатайгаар үнгэргэжэ, үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлжэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэhэн Мухар-Шэбэрэй районой, «Авангард» совхозой, «Знамя Ленина» колхозой, Бэшүүрэй районой Хэлгын, Хориин районой Хүрбын совхозуудай, Улаан-Үдын районой «Советская Россия» колхозой коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар, 3 мянганhаа 5 мянган хүрэтэр түхэригэй мүнгэн шангаар шагнагдаhан юм.

1983—1984 онуудай малай үбэлжэлгын үедэ бүхэсоюзна, бүхэроссин социалис мүрысөөн урда мэтэ дэлгэрүүлэгдэжэ, урмашуулгын гүримууд тэрэл хэбээрээ үлэхэ юм. Тиимэhээ колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинуудай, партийна, профсоюзай, комсомолой эмхинүүд энэ үбэлжэлгын эхинhээ хойшо фермэнүүдэй, бригаднуудай, гүүртэнүүдэй коллективүүдэй дунда, район дотор, ажахынуудай хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ уялгатай.

Байгша оной үнгэрhэн юhэн hарын дүнгөөр Зэдын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай районуудай колхоз, совхозууд мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн байна. Тракторна олохон бригадануудай, звенонуудай, механизаторнуудай, хартаабхашадай, овощ ургуулагшадай, луговодуудай табан жэлэй гурбадахи жэлдэ ехэ эршэмтэйгээр ажаллаhандань эрхим дүнгүүд туйлагдаа.

Энэ жэлдэ хабартаа сагай уларилай таарамжагүй байхада, диилэнхи ажахынуудай тракторна бригадануудай, звенонуудай хүдэлмэри hайнаар эмхидхэжэ, түрүү агротехникэ хэрэглэжэ, тарилгаяа эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, ажалдаа эрдэмэй түрүү аргануудые, дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлhэндээ тогтууритай баян ургаса ургуулаа гээшэ. Байгша ондо Кабанскын, Зэдын, Бэшүүрэй, Хяагтын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Сэлэнгын, Улаан-Үдын районуудай ажахынууд бүхы зүйлэй тэжээл үйлэдбэрилхэ түсэбөө нилээд үлүүлhэн байна. Тусхайлбал, Улаан-Үдын, Бэшүүрэй, Кабанскын районуудай колхоз, совхозууд адууhа малай условно толгой бүхэндэ 10,2 центнерhээ 13,3 центнер хүрэтэр тэжээлэй единицын хэмжээнэй хоол бэлэдхээ. Зарим ажахынууд — Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Родина» колхозууд, Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм», «Искра» колхозууд, Улаан-Үдын районой Ивалгын ОПХ, Оронгын совхоз, «Дружба», «Маяк» колхозууд, Бэшүүрэй районой Охин-Булагай совхоз, «Дружба», «Победа», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд, Зэдын районой Оёорой совхоз, «Мир», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд болон бусад районуудай захаhаа олон ажахынууд бүхы ургамалнуудай үндэр баян ургаса ургуулhан байна.

Мүнөө Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой Иван Калистратович Якимовай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада гектарай 28 центнер ороohо суглуулжа абана. hүүлэй мэдээгээр, Улаан-Үдын районой «Дружба» колхоз, Оронгын совхоз, Мухар-Шэбэрэй районой «Авангард» совхоз, «Путь Ленина» колхоз болон бусад ажахынууд гүрэндэ ороohо таряа худалдаха түсэбөө дүүргээд байнхай. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой И. И. Киреевэй ударидадаг хартаабхашадай звено даалгагдаhан 175 гектарай га бүриhөө 100 гаран центнер хартаабха малтажа абаа. Мүн энэ жэлдэ кукурузашадай, луговодуудай олон звенонууд кукурузын ногоонной үндэр баян ургаса ургуулаа.

КПСС-эй горкомуудай, райкомуудай, райгүйсэдкомуудай, профсоюзуудай эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулhанай ашаар табан жэлэй гурбадахи жэлдэ олохон фермэ, гүүртэ, отаранууд эрхим амжалта туйлаа.

Байгша ондо республика доторнай хонишодой 216 бригада зуун эхэ хонин бүриhөө зуу, мүн дээшэшье хурьга абажа түлжүүлэнхэй. Түрүү хонишоднай заншалта hайндэрөө эрхим амжалтаараа тэмдэглэжэ байна. Жэшээлбэл, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Дашинима Буодиевич Сундуевай бригада 1983 ондо 100 эхэ хонин бүриhөө 135 хурьга абажа, хонин бүхэнhөө 6,1 килограмм ноohо хайшалжа тушаагаа. Хориин районой Үдын совхозой ахалагша хонишон Г. М. Бимбаев 100 эхэ хонин бүриhөө 130 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриhөө 4,5 килограмм ноohо хайшалжа абаhан байна.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

ХАНИ БАРИСААНАЙ ҮДЭРНҮҮД

УЛААН-БААТАР. Агууехэ Октябриин 66 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Монгол-совет хани барисаанай hарын, СССР-эй үдэрнүүдэй МНР-тэ эхилhэн тухайда гоё hайхан соносхолнууд мэдээсэнэ. Эдэ үдэрнүүд энэ жэлдэ 32-дохёо үнгэргэгдэжэ байна. Коммунис байгуулалтада Буряадай АССР-эй туйлаhан амжалтануудай жэшээ дээрэ манай орон табигдана. Эдэ үдэрнүүд октябриин 5-да баярай оршон байдалда нээгдэбэ.

Республикын партийна ба совет хүдэлмэрилэгшэдэй, эрдэмтэдэй, уран hайханай интеллигенциин түлөөлэгшэдэй бүридэлдэнь орohон Буряадай АССР-эй делегаци В. И. Ленинэй памятнигай, Д. Сүхэ-Баатар болон Х. Чойбалсанай шарилда веногуудые табиба.

Монгол-совет хани барисаанай hарын ба СССР-эй үдэрнүүдэй МНР-тэ нээгдэлгэдэ зорюулагдаhан баярай үдэшэ Монголой профсоюзуудай Соёлой ордон соо нээгдэhэн байгаа. МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал түрүүтэй МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, СССР-hээ МНР-тэ байдаг элшэн сайд С. П. Павлов, Совет делегациие хүтэлбэрилэгшэ — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов, КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь А. А. Бадиев, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. С. Берещинов президиумдэ hуугаа.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй Улаан-Баатарай горкомой нэгэдэхи секретарь, Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Алтангэрэл элидхэл хэбэ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов баярай үдэшэ дээрэ үгэ хэлээ.

Үдэшын түгэсхэлдэ hайндэрэй концерт-наадан табигдаа. Дуу, хатарай «Байгал» ансамблиин коллектив, Буряадай элитэ артистнууд тэрээндэ хабаадалсаhан байна.

«Буряадай уран зурагай искусство» гэhэн выставкэ октябриин 6-да баярай оршон байдалда нээгдэбэ. МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов улаан лентэ таhа хайшалжа, выставкэ нээгээ. Выставкэ нээлгэ дээрэ МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь нүхэр Адья, КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь А. А. Бадиев үгэ хэлэhэн байна.

Буряад орон тухай уран hайханай ба баримтата фильмүүдэй фестиваль үдэшэлэн Арда кинотеатр соо эхилбэ.

«Буряадай АССР-эй экономико ба соёл» гэhэн выставкэ нээлгэ МНР-тэ эхилhэн СССР-эй үдэрнүүдэй гол үйлэ хэрэг болоhон байна. Выставкэдэ орожо хараhанайнгаа hүүлээр МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал болон МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд иимэ тэмдэглэл хэбэ: **«Энэ выставкэ хадаа түрүү совет дүй дүршэлые манай орон дотор үргэнөөр шэнжэлэн нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ үшөө нэгэ шухала хубита болохо байна».**

ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮД

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ талаар габьяатай байhанайнгаа түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1983 оной октябриин 5-най Указаар **«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА МАЛШАН»** гэhэн нэрэ зэргэ Загарайн районой «Дружба» колхозой hаалишан Екатерина Шамбуловна **Абидуевада,** Зэдын районой Торийн совхозой hаалишан Аграфена Федоровна **Бекетовада,** Хойто-Байгалай районой «Ангарский» совхозой hаалишан Ольга Александровна **Белоусовада,** Хурамхаанай районой Хурамхаанай совхозой хонишон Симжидма Түлгоевна **Будаевада,** Бэшүүрэй районой «Сибирь» совхозой hаалишан Варвара Ниловна **Васильевада,** Түнхэнэй районой Туранай совхозой мал адуулагша Пурбо Содномович **Гармаевта,** М. Н. Ербановэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникумэй hуралсалай ажахын hаалишан Евдокия Мануиловна **Гордеевада,** Баргажанай районой Шитханай совхозой техник-үрэжүүлэгшэ Валерий Николаевич **Гусевта,** Яруунын районой «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон Очир Дансаранович **Дамбаевта,** Хориин районой Анаагай совхозой ахалагша хонишон Дулма Жимбуевна **Дондуковада,** Зэдын районой «Октябрьский» совхозой ахалагша хонишон Александра Жамьяновна **Лубсановада,** Захааминай районой Енгорбойн совхозой hү hаалиин фермые даагша Бадма Абидуевич **Лыгденовтэ,** Хяагтын районой Хүдэриин совхозой hаалишан Александра Георгиевна **Назимовада,** Хориин районой Дээдэ-Тайлсын совхозой тугалшан Ульяна Николаевна **Никитинада,** Захааминай районой Хамнигын совхозой ахалагша хонишон Елена Ринчиновна **Норбоевада,** Кабанскын районой Кабанскын шубуунай фабрикын hаалишан Евгения Петровна **Перевозниковада,** Улаан-Үдын районой «Маяк» колхозой hү hаалиин фермые даагша Прасковья Савельевна **Родионовада,** Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hү hаалиин фермые даагша Гениад Зинатович **Сибагатулинда,** Улаан-Үдын районой Оронгын совхозой hаалишан Агафья Игнатьевна **Сусловада,** Ахын районой «50 лет Октября» колхозой мал адуулагша Михаил Соктоевич **Табхаровта,** Прибайкалиин районой «Зырянский» совхозой hү hаалиин фермые даагша Леонид Андреевич **Тарасовта,** Кабанскын районой Ойморой совхозой гахайшан Зинаида Степановна **Темниковада,** Зэдын районой Оёорой совхозой ахалагша хонишон Иван Егорович **Тереховтэ,** Бэшүүрэй районой «Рассвет» колхозой мал адуулагша Моисей Викулович **Ткачевто,** Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой шубуушан Екатерина Сергеевна **Фетисовада,** Хэжэнгын районой Худанай совхозой мал адуулагша Василий Алексеевич **Филипповтэ,** Баунтын районой Джилиндын совхозой мал адуулагша Цыренжап Цыренжапович **Цыденовтэ,** Яруунын районой «Дружба» колхозой ахалагша хонишон Цындема Цыренжаповна **Цыбиковада,** Хяагтын районой Мөөрөөшын совхозой мал адуулагша Михаил Цырен-Базарович **Чагдуровта,** Сэлэнгын районой Химнын совхозой ахалагша хонишон Леонид Жимбуевич **Чагдуровта** олгогдобо.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА МЕХАНИЗАТОР» гэhэн нэрэ зэргэ Яруунын районой Яруунын совхозой механизатор Баир Дырдуевич **Бадмаевта,** Баунтын районой Монгойн совхозой механизатор Иннокентий Жамсуевич **Будаевта,** Хурамхаанай районой hахалиин совхозой кукурузовод Иван Гурьянович **Бурцовта,** Кабанскын районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй тракторист Николай Павлович **Ерофеевскидэ,** Захааминай районой Далахайн совхозой механизатор Фёдор Нимаевич **Жамбаловта,** Мухар-Шэбэрэй районой «Путь Ленина» колхозой тракторна бригадын бригадир Михаил Петрович **Ивановто,** Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой механизатор Александр Иванович **Казанкинда,** Хойто-Байгалай районой «Северный» совхозой механизатор Олег Викулович **Карагаевта,** Кабанскын районой Байгалай ОПХ-гай механизатор Александр Николаевич **Кореневто,** Түнхэнэй районой Саянай совхозой машина, техникэ хадагалдаг мастерское даагша Дамжунай Дагбаевич **Лопсоновто,** Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор Никита Васильевич **Минаевта,** Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой механизатор Фарта Мифтахович **Мифтаховта,** Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизатор Еремей Яковлевич **Петровто,** Хяагтын районой «Родина» колхозой механизатор Виктор Григорьевич **Савиновскидо,** Хэжэнгын районой Хэжэнгын совхозой механизатор Габтылхак **Садыковта,** Хориин районой Хүлэй совхозой механизатор Михаил Петрович **Ситниковтэ,** Улаан-Үдын районой «Дружба» колхозой тракторна бригадын бригадир Михаил Иванович **Фёдоровто,** Улаан-Үдын районой «Сельхозтехникын» слесарь-хабсаргагша Иван Петрович **Чебунинда,** Зэдын районой «Октябрьский» совхозой звеное даагша Павел Цыренжапович **Шагжатаровта,** Прибайкалиин районой «Прибайкалец» колхозой механизатор Олег Николаевич **Шульгинда** олгогдоо.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА АГРОНОМ» гэhэн нэрэ зэргэ иимэ хүнүүдтэ олгогдобо: Хяагтын районой «Дружба» колхозой ахамад агроном Геннадий Георгиевич **Абросимовто,** Бэшүүрэй районой Охин-Булагай совхозой ахамад агроном Александр Павлович **Степановта** олгогдобо.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ЗООТЕХНИК» гэhэн нэрэ зэргэ Хэжэнгын районой Чисаанын совхозой hү hаалиин фермые даагша Екатерина Яковлевна **Пинигинада,** Түнхэнэй районой хүдөө ажахын продуктнуудые бэлдэхэ ба хинан шалгаха талаар гүрэнэй ахамад инспектор Лобсон Найданович **Шагдуровта** олгогдоо.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ВЕТЕРИНАРНА ВРАЧ» гэhэн нэрэ зэргэ Хориин районой Хориин совхозой отделениие эрхилэгшэ Номто Цыреторович **Дамдинцыреновтэ** олгогдобо.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА БАРИЛГАШАН» гэhэн нэрэ зэргэ Кабанскын районой Ойморой совхозой прораб Иван Макарович **Новолодскидо,** Яруунын районой «Комсомольский» совхозой прораб Цыбик Цыденович **Цыренжаповта** олгогдобо.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ЭКОНОМИСТ» гэhэн нэрэ зэргэ Кабанскын районой Кабанскын шубуунай фабрикада урдань ахалагша экономистаар хүдэлжэ байhан Алексей Николаевич **Николаевта** олгогдобо.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕР» гэhэн нэрэ зэргэ Улаан-Үдын районой гахайнуудые шахан таргалуулдаг «Южный» комплексын директор Валерий Иннокентьевич **Тулоновто** олгогдоо.

Мүнөөдэр — Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

ХҮГЖЭН ҺАЛБАРНАЛ НЮТАГНАЙ

Экономико хүгжөөһэнэй, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр арадай ажаһуудалай саашанхи ургалта, ажабайдалай социалис шэнжэ шанар, ниитын харилсаануудай бүхы байгуулалтын хүгжэлтые хангаха гэһэн партиин XXVI съездын заабаринуудые бэелүүлхын түлөө манай совхозой хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд оролдосо ехэтэйгээр ажаллажа байна.

Ажахымнай эбэртэ бодо мал шахан таргалуулдаг шэглэлтэй юм. Гадна гүрэндөө һү, нооһо тушаадагбди. Тиимэһээ хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхын тула бидэнэр нэн түрүүн ниитынгээ малда бардам хүрэхэ тэжээлэй бааза байгуулха талаар горитойхон ажал ябуулаабди.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Хабаржаан, Дворец, Һүбэ, Бодон гэжэ газарнуудаар сабшалангай талмай мянгаад шахуу гектарта үргэдхэгдөө. Хабаржаанда сабшалангаймнай ехэнхи хубинь оршодог юм. Урдань Онёо, Песчаная голнуудые гаталжа, бүхы техникэ машинаяа нүгөө эрьедэнь гаргаха, тэндэһээ тэжээл фермэ, гүүртэнүүдтэ зөөхэнь хүшэршэг һэн. Харин эдэ голнууд дээгүүр хүүргэнүүд баригдажа, ажал хүдэлмэридэмнай ехэл урагшатай болоо.

Ногоон һолоомо тариха газарые хоёр дахин үргэдхөөбди. Үбһэн болгожо сабшагдаха ургамалнуудайшье талмайе ехэ болгообди. Обёосой, хара тараанай ээлдэг полинууд мүн лэ үргэдхэгдөө, олон жэлэй ургамалнуудые таряабди. Тиигэжэ энэ жэлдэ 29.290 центнер үбһэн абтаад, 2070 тонно сенаж, 1306 тонно силос дарагдаад байна.

Мүнөө жэл 1200 гектарта орооһо тарян сохигдохо юм. Таряа хуряалга дээрэ дүй дүршэл ехэтэй механизаторнууд В. А. Тухватулин, А. В. Иванов, М. А. Меньшиков, Н. Ц. Буянтуев, В. П. Жарков, И. М. Кокорин, В. А. Терентьев, Н. А. Мисюркеев, Ж. Р. Тархаев ажаллана.

Бригадна подрядай гуримаар ажаллаһан хартаабхашадай звено бараг һайн ургаса ургуулаа. Мүнөө һүнэй фермын хажууда хартаабха, ногоон һолоомо, таряа талханай зүйлнүүдһээ бүридэһэн холимол силос дарагдажа байна. Энэ жэлдэ байгаалиин уларилай хэды муу байгаашье һаань, хамтынгаа малда гүйсэд хүрэхэ тэжээл суглуулжа шадахабди.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэбүүд амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур гүрэндэ 1086 центнер һү, 100 центнер мяха, 21 центнер нооһон худалдагдаад байна. Энэ хэрэгтэ һүбын һаалиин фермын коллектив горитойхон хубитаяа оруулаа. КПСС-эй райкомой гэшүүн И. А. Русаковагай хүтэлбэрилдэг энэ фермын һаалишад жэлһээ жэлдэ һайн үрэ дүнгүүдые түйладаг юм. Нёдондо жэлдэ тэдэнэр үнеэн бүриһөө 2020 килограмм һү һаагаа бэлэй. Энэшье жэлдэ энэ коллективэй ажал хэрэгынь урагшатай. 1982—1983 онуудай малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ худалдахын түлөө фермэнүүдэй, комплекснуудай коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр һүбын һаалиин фермэ илагшадай тоодо оролсожо, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, профсоюзай ЦК-гай мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Тиихэдэ энэл үедэ эрхим дүнгүүдые түйлаһан түрүүшүүлэй зэргэдэ манай һаалишад Анна Васильевна Плеханова, Лукерья Дмитриевна Осмачко гэгшэд гаража, Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой мүнгэн шанда хүртөө. Мүнөө жэлдэшье тус фермынхид үнеэн бүриһөө хоёр мянган килограммһаа доошо бэшэ һү һааха гэжэ зориг-жонхой. Тэдэнэр сентябриин хахадаар үбэлжөөндөө буужа, үдэрэйнгөө һаам доошолуулхагүйн тула ехэ оролдолго гаргана. Үнеэдтэ буйлуулагдаһан тэжээл үгтэнэ.

Совхоздомнай дүй дүршэл ехэтэй үхэршэд олон боложо байнхай. Энэ жэлдэ мал шахан таргалуулхадаа, һайн үрэ дүнгүүдые Гомбо Цыденович, Дарима Абрамовна Гулгеновтан, Зоригто, Зинаида Ринчинотон түйлана. Урдань механизатор байһан Александр Николаевич Мисюркеев мүнөө 23-дахи жэлээ малшанаар ажаллажа байна. Тэрэ үбэлэй үедэ гэр бүлөөрөө нэгэ бригада болон хүдэлдэг юм. 80—90 килограмм шэгнүүртэй тугалнуудые даажа абадаг. Тиигэжэ тэдэнээ 350 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй болгоод, гүрэндэ тушаадаг. Нёдондо жэлэй октябрь, ноябрь һарануудта даажа абаһан 270 бяруунуудайнь шэгнүүр сүүдхэдээ килограммһаа үлүүгээр дээшэлһэн юм, мүнөөшье иимэл дүнгүүдые түйлахаар зэһэнхэй. Дурдагдаһан малшадай бригаданууд совхозоймнай мяха худалдаха түсэбөө дүүргэхэдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг.

Хонишод Алексей Ефимович Колмаков, Николай Лукич Гаськов, Владимир Макарович Колмаков, Владимир Андреевич Калитинов гэгшэд даалгагдаһан ажалдаа ехэ харюусалгатайгаар хандажа, хараалһан түсэб даабаринуудаа дүүргээд лэ байдаг. Адуушад Иван Волчугов, Вячеслав Аюшеев хоёр мүн лэ һайнаар хүдэлжэ, адуун һүрэгөө олон болгохые оролдоно. Даалгагдаһан 51 гүүнһээ 51 унага абажа түлжүүлээ.

Ажахынгаа үйлэдбэриие түргэнөөр хүгжөөхын тула шэнэ барилганууд хэгдээ. Энэ хэрэгтэ жэл бүри 400—450 мянган түхэриг ашаглагдана. Һүбэ һууринда 250 үнеэдые байлгаха шэнэ дал баригдаад, ашаглалгада үгтэхэеэ байна, 25 машинын байха автогараж бодхоогдоо. Энэ жэлдэ орооһо таряа буулгаха хоёр мянган дүрбэлжэн метр талмай болон склад түхеэрэгдээ, хонидой шэнэ далнууд баригдаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Бодон, Һүбэ һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Совхозоймнай түб һуурин болохо, Бодондо шэнэ клуб, һургуулиин байшан, 2 магазин баригдаа. Энэ жэлдэ 25 һууритай столово, 50 үхибүүдэй байха хүүгэдэй саад ашаглалгада үгтэхэнь.

Гансал арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй туршада совхозоймнай хүдэлмэрилэгшэдэй болон мэргэжэлтэдэй 40 бүлэ шэнэ байрада оронхой. Энэ жэлдэ хамта дээрээ үшөө 20 айл байра байдалаа шэнэлхэ юм. Хэрбээ урдань хоёр бүлын байха гэрнүүдые баридаг һаа, һүүлэй үедэ нэгэ бүлын байха болбосон түхэлтэй гэрнүүд бодхоогдожо, шэнэ «Молодёжная» үйлсэ бии болоо. Мүнөө гүүртэ, отарануудаар бултандань шэнэ гэрнүүд баригданхай. Энэ хэрэгые Гавриил Ильич Бельковой хүтэлбэрилдэг барилгашадай бригада үндэр сэгнэлтэтэйгээр бүтээдэг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ һүбэ һууринда һургуулиин шэнэ байшан, магазин, хэдэн шэнэ гэрнүүд бодхоогдонхой. Һургуулиин байшангуудые, клуб, үхибүүдэй саад болон магазинуудые дулаасуулжа байхаар Бодондо, Һүбэдэ хүсэ ехэтэй котельнэнүүд баригданхай. Ажалшадайнгаа гэр байрануудые сэбэр уһаар хангахын тула Бодондо найман, Һүбэдэ зургаан худаг малтуулаабди. Совхоздомнай мүнөө 40 иимэ худагууд тоологдоно. Гадна дурсагдаһан һууринуудтамнай зунай үедэ хүдэлхэ гурбан километр утатай водопровод татагданхай.

Барилгын талаар хараалһан зорилгонуудаа дүүргэхын түлөө жэл бүри өөһэдөө 500—600 кубометр барилгын модо бэлэдхэнэбди, таһалгаряагүйгөөр совхозойнгоо пилорама хүдэлгэдэгбди. Гадна 2 мянган кубометрһээ доошо бэшэ түлеэн бэлэдхэгдэжэ, гүүртэ, отаранууд дээрэ хүдэлжэ байһан малшадаа хангахабди.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууднай хүдэлмэришэдэйнгөө ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, ажал хүдэлмэриинь хүнгэдхэхэ хэрэгтэ зорюулагданхай. Жэшээнь, 1981 ондо дунда зэргээр совхоздомнай хүдэлмэришэн бүхэн 2940 түхэригэй хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилбэл, 1982 ондо 3062 түхэригтэ хүргэһэн байна.

Ажал хүдэлмэриин оньһожоруулагдахада, ажабайдалай һайжархада хүдэлмэришэднай сүлөө сагтай боложо, уран һайханай бүлгэмүүдтэ хабаадаха, библиотекэдэ ошохо аргатай болоо. Түмэршэ дархан Георгий Кожевин, зоотехник Пурбо Будаев, пилорамын хүдэлмэрилэгшэ Анатолий Москалев Бодоной библиотекын эдэбхитэй уншагшад юм. Совхозой жолоошон Юрий Цырендамитов, инженер-электрик Александр Аюшеев гэгшэд өөрын баян библиотекэтэй болонхой.

Ажалшадаймнай һуудал байдал һайжаржа, мүнөө үедэ өөрын автомашина, мотоциклтай айлнууд олошороо.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула үшөөл горитойхон ажал ябуулагдаха болоно. Эбэртэ бодо малаймнай тоо толгой олошорхо ёһотой. 3150 центнер мяха, 4300 центнер һүн, 250 центнер нооһон үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Эдэ бүхы хараалагдаһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлнэбди.

А. ЕЛШИН,
Баргажанай районой Бодоной совхозой директор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Адуушан И. Волчугов сүлөө сагтаа. 2. Бодон һууринай шэнэ гэрнүүд; 3. Түрүү һаалишан Л. Д. Осмачко.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХООЛОЙН СТ[АНҺАН]

РЕПОРТАЖ

Доодо-Үшөөтэй һууринһаа зүүн-урагшаа нэмжыһэн таряалан холоһоо шарлан харагдана. Энэ полиин хойто хажуудахи Хоолой гэжэ газарта XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи отделениин полевой стан оршодог. Эндэ бидэ үдэ болоодүй байхада хүрэжэ ерэбэбди. Урагша-хойшоо гонзойһон ута хара хоёр байратай гэрэй хажууда улаан үнгэтэй комбайнууд жэрылдэн зогсоно. Эдэнние тойроһон тоһон болошоһон хүүртигтэй, комбинезонтойшье хүнүүд олон, ехэл хүлгөөтэй байгаа һэн. Юундэ энэ сүлөөгүй үедэ бултандаа суглараад, обооролдожо байгаа юм гэһэн бодолдо абтан, эдэнэртэ дүтэлбэбди.

Маанарай урдаһаа нилээд багжагаршаг бэетэй, шуран янзын гушаад гаран наһанай хүн угтан гаража, гарысмнай шангашагаар адхаад, хаанаһаа, ямар хэрэгтэй ябаһаарнай тодорхойлходоо, өөһэдынгөө хэжэ ябаһан ажал хэрэгые удхалан ойлгуулба. Эцэмнай тус отделениин хоердохи тракторна бригадын бригадир, техник-механик мэргэжэлтэй коммунист Ринчин-Доржо Базарович Цыренов гэжэ мэдэбэбди.

— Мүнөөдэр үглөөгүүр хюруу ехээр унажа, унагааһан таряагаа хадаха, сохихо ажалыемнай нилээд һаатуулжархиба. Тиигээдшье һүүлэй үедэ ходо хюруу унадаг болонхой. Эндэһээ таряагаа үдэ болотор хадаха аргагүй болонобди. Нойтон ха юм. Манай хүбүүд шадаха соогоо оролдожо хүдэлнэл даа. Ажалдаа гараһаар лэ һүниин 4 час болотор поли дээрэ таряагаа хадана. Эдэнэрнай бултадаа шахуу залуушуул, комсомолшууд юм. Тиимэһээ комсомол-залуушуулай коллектив гэһэн нэрэ алдартайбди. Иигээд октябриин долоо найман болотор нойтон оронгүй, сэлмэг байгаа һаань, энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ түгэсхэжэ, Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэрые ажалай амжалтаар угтахабди. Үдэр бүхэндэ тэнгэри бүрхэжэ, хура бороо, нойтон саһан орохоёо забдана. Мүнөө үдэрэй минута, час бүхэн үнэтэй бшуу. Улаан булангамнай орожо, ажал хэрэгүүдыемнай харуулһан тоо, баримтатай танилсагты, — гээд, тэрэ бидэнэрые ута гэрэй хойто хажуугаарнь дахуулан ошобо.

Эндэ ороходомнай, урда ханадань уряа, лозунгнууд аржытар бэшэгдэнхэй. Тэрээнһээ доошоо ханын самбар үлгэгдэнхэй харагдана. Тэндэ коллективэй абаһан социалис уялганууд, комбайнернуудай үдэр бүхэнэйнь ажалайнь дүнгүүд, түлөөһэнэй болон урмашуулгын гурим, таряа хуряалгын түсэб, «Сахилгаан» хуудаһан болон бусад документнүүд жэрылгэн хадаатай. Эдэнние харахадаа механизатор бүхэн мүнөөдэр гү, али үглөөдэр хэды шэнээн даабаритайгаа, үсэгэлдэр ямараар хүдэлһэнөө, хэды түхэриг мүнгэ олоһоноо мэдэжэ абана бшуу. Үдэр бүхэнэй дүн согсолхо «Хэн мүнөөдэр түрүүлнэб», «Сахилгаан» хуудаһануудые гаргаха хэрэгые коллективэй гэшүүн, тоо бүридхэгшэ, коммунист Нацак Сайнзуев эрхилдэг.

Улаан булангай хойто ханада байһан бишыхан стол дээрэ телевизор, радиоприемник табигданхай, урда ханын ута стол дээрэ газетэ, журналнууд, даам, шатар, раци харагдана.

— Манай бригада байгша ондо 1800 гектар таряалан дээрэһээ бүхыдөө 25 мянган центнер орооһо абаха түсэбтэй. Энэ хараалһан даабариия бэелүүлхэ хүсэд арга боломжотойбди. Мүнөө 1350 гектар газарай таряан сабшагдан унагаагдаа.

ТОО, БАРИМТАНУУД

☐ Табан жэлэй һүүлэй жэлэй туршада орон доторнай орооһо таряа үйлэдбэрилгэ эрид дээшэлжэ, жэл бүхэндэ дүн хамта 130,3 миллион тонноһоо 205 миллион тонно хүрэтэр нэмээ. Мяха үйлэдбэрилгэ 9,3 миллионһоо 14,8 миллион тонно хүрэтэр, һүн 64,7 миллионһоо 92.7 миллион тонно хүрэтэр, үндэгэн — 28,7 миллиардһаа 63,1 миллиард монсогор хүрэтэр дээшэлээ. Мүн үрэ жэмэс ургуулга нилээд нэмэһэн байха юм. Энэ хугасаа соо овощ ургуулга 1,6 дахин, үрэ жэмэс — 2,6 дахин, виноград хоёр дахин дээшэлээ. Ябажа байгаа табан жэлэй туршада орооһото ургамалнуудай ургасые гектарай 6—7 центнерээр дээшэлүүлжэ, 1990 ондо гектар бүриһөө 21—22 центнер орооһон хуряагдаха болоно.

☐ Табан жэлэй һүүлэй гурбан жэлэй хугасаада хүдөө ажахын энергетическэ хүсэн 2,6 дахинаар дээшэлжэ, техническэ хангалтань хараа байса һайжараа. Мүн үтэгжүүлгээр хангалтань гурба дахин нэмэжэ, мелиораци хэгдэһэн газарынь 1,7 дахин үргэдхэгдөө. Энээнэй ашаар хүдэлмэришэдэй тоо хороогдожо, продукци үйлэдбэрилгэнь 1,5 дахин дээшэлүүлэгдэһэн байна.

☐ 1980-дахи онуудта хүдөө ажахын үйлэдбэриин гол фонднууд 1,5 дахин, энергетическэ хүсэниинь 1,6 дахин дээшэлхээр хүлеэгдэнэ. Колхоз, совхозуудые минеральна үтэгжүүлгээр хангалга 1,7 дахин нэмэхээр хараалагдана.

☐ СССР-эй Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэдээ РСФСР-эй Хара хүрьһэгүй зоной газарта мелиораци хэжэ һайжаруулха хүдэлмэри үргэлжэлүүлжэ, газар таряалангай мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые түргэнөөр дээшэлүүлхэ комплексно хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ байна.

☐ Манай промышленность бүтээн гаргаһан бүхы тракторнуудайнгаа 70 процентыень, комбайнуудай 90 процентыень, минеральна үтэгжүүлгын 80 процентыень колхоз, совхозуудта болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудта эльгээнэ. Арбан жэлэй туршада хүдөө ажахымнай 3740 — 3780 мянган трактораар, 200 мянганһаа үсөөн бэшэ экскаватораар, 215 мянган бульдозероор, 93 мянган скреперээр, 13 мянган автогрейдерээр, орооһо тарианай 1.170 мянган комбайн болон бүхы дээрээ 67—70 миллиард түхэригэй машинануудаар хангагдаха байна.

☐ РСФСР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд 1983 ондо дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан юм. Байгша ондо 51.6 миллион тонно тарян, 30 миллион тонно саахарай свекло, 2,72 миллион тонно наран сэсэг, 10,9 миллион тонно хартаабха, 8 миллион тонно овощ, 8,7 миллион тонно мал болон шубуун, 32 миллион тонно һүн, 28 миллиард монсогор үндэгэн, 105,5 мянган тонно нооһон гүрэндэ худалдагдаха байна.

ШЭЛЭҺЭН ЗАМДАА

Шахардуу байдал тохёолдобо. Эрхим хонишодоороо суурхадаг Юрөө нютагта хонидой отарада хүдэлхэ дуратай хүн хомор болоһон хэбэртэй. Суута Бүтэд Банзаракцаева, Бүтэд Батуева, Буда-Цырен Булгатов болон бусад зуутан хонишодой пенсидэ гарахадань, тэдэнэрэй ажал хэрэгые амжалтатайгаар үргэлжэлүүлхэ найдамтай халаан бэлэдхэгдээгүй байһаниинь обёорогдобо. Колхозой правлениин зүблөөн дээрэ энэ асуудал саг үргэлжэ табигдажал байгаа.

Андрей Шарапович Вамбуев тиихэдэ колхозой профсоюзна организациие толгойлжо байһан хадаа, хонишодой кадрнуудые бэдэрэн олохо, отарада ошожо хүдэлхыень гүйха, аргадаха баатай болоо һэн.

— Өөрөө ошыш, — гэжэ нэгэтэ хэлүүлхэдээ, гайхаһаншье байха юм.

Зүгөөр сэдьхэл һанаандань эдэ үгэнүүд хадуургаһан янзатай, гэнтэ гэнтэ һанагдаад лэ байха. «Үнэхөөрөөшье, хонишоноор хүдэлөө һаа...» — гэһэн бодолдо эзэлэгдэхэ. Олон үдэрэй турша соо бодомжолоод, наһанайнгаа нүхэр Валентинатаяа зүбшэн хэлсэбэ. Ветеринар мэргэжэлтэй һамганиинь отаранууд дээгүүр хододоо ябажа хүдэлдэг, хонишодой ажал болон ажабайдалые һайса мэдэхэ хадаа, зүбшөөхынгөө урда тээ бэрхэшээлнүүд тухайдань хэлээ ааб даа. «Шадахабди. Хүдэлхэ гээ хадаа, ехэ хонидой отара даажа абаха ёһотойбди», — гэжэ Вамбуевтан шиидээ һэн.

Колхозой правлени шиидхэбэриень халуунаар дэмжэбэ. Тиигэжэ коммунист Андрей Шарапович олондо жэшээ харуулан, хүтэлбэрилхы ажалаа тушаажа, үйлэдбэриин шиидхэхы участогта хүдэлжэ эхилээ юм. Хорин жэлэй урдахана һургуули дүүргэһээр мүн лэ һайн дураараа комсомолой путевкоор түрэл ажахыдаа хонишоноор жэлэй туршада хүдэлхэдөө, зарим тэды дүй дүршэлтэй болоһон байха юм. Ажалдаа тиихэдэ шалгаржа, үетэн нүхэдэй дунда хүндэтэй болоһон хадань колхозой комсомолшууд Андрейе организациингаа секретаряар нэгэн дуугаар һунгаа бэлэй. Эмхидхэлшын эдэбхи, үүсхэл, бэлиг шадабари эндэ элирээ һэн. Комсомол удамаршын үүсхэлээр залуушуулай бригаданууд эмхидхэгдэжэ, залуу таряашад, һаалишад, хонишод ажалдаа эрхим амжалтануудые түйлаһан байха юм. Тусхайлбал, һаалишад комсомолшууд Роза Балдакова, Валентина Цырендоржиева, залуу хонишод Булад-Цырен Жапов, Александр Жамьянов, механизаторнууд Максим Галсанов Николай Цоктоев болон бусад тэрэ үедэ ажалдаа шалгаржа байгаа. Согтой зугаатайгаар сүлөөтэй сагаа үнгэргэдэг бэлэй. Юрөөгэй соелой байшангай дэргэдэхи арадай театр, уран һайханай бүлэг, духовой оркестр залуушуулай хүсөөр байгуулагдаа юм. Комсомолой секретариин эдэбхи, үүсхэлтэй байһаниие анхаржа, колхозой правлени тэрэниие үйлэдбэриин дунда звенонуудай хүтэлбэрилэгшэдэй техникумдэ эльгээгээ һэн. Һуралсалай һүүлээр А. Ш. Вамбуев, Талын-Булагай тракторно-таряан ажалай бригадираар томилогдоо бэлэй. «Алтан анзаһан», «Алтан хоолос» гэһэн районой дамжуулгын тэмдэг-шангуудые бригадынгаа зүгһөө Андрей Шарапович оло дахин абалсаһан золтой.

— Талынгаа-Булагта хонидой байра түхеэржэ, хурьга, нооһоной баян «ургаса» абаха болоолши даа, — гэһэн юрөөлтэйгөөр Вамбуевтан нүүжэ ерэбэ.

Борьёо дайдын үргэлжэлэл болоһон элдин энэ талы хагда ногоон хужарлиг, оршон тойронхи таряалангай хуряагдаһанай һүүлээр үлэгдэлнүүд дээгүүр нь хонидоо адуулхада зохид даа. Шэнэ байшан, хонидой шэнэ байра тэрэ гэһээр һанаандань ехэ таарамжатайгаар үзэгдөө бэлэй. Байһаар байтарнь, гэрэйнь хананууд шиигээр ләбшэжэ, пеэшэниинь утаа тортог бааюулжа, хашаа соонь уһан тогтожо, түрүүшын хоёр һарын туршада туха сүлөөгүй байра байдалаа заһабарилха баатай болоо һэн. Иимэ тухашаруу үедэ хонидоо урэжүүлхэ болзор тулажа ерээ.

Урзанда Вамбуевтан, түрүүшын жэл хонин ажалда ороходоо, 560 эхэ хонидые даажа абаад хурьгалуулхадаа, зуун эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга түлжүүлжэ шадаһан байна. Нооһо абаха түсэбтэ даабаряа мүн лэ үлүүлэн дүүргээ һэн. Аза талаанай ашаар бэшэ, харин ажалда шударгыгаар орожо, һаналаа табиһан оролдолгын хүсөөр энэ амжалта түйлагдаһан байна. Хонин ажалда хүдэлжэ, дүршэлтэй болоһон зонһоо заабари зүбшэл абахаһаа гадна, хурьгадые хододоо абалсажа байһан хүгшэдые отарадаа урижа, сакманна гурим нэбтэрүүлһэн байха юм. Хүдэр шамбай бэетэй, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй Андрей Шарапович хурьга абаха үедэ үдэр, һунигүй хашаа соогоо байлсажа, ажалаа эмхидхээ. Валентина тиихэдэ ветеринар мэргэжэлтэй байһанаа бодото ажал дээрээ харуулан, үбшэлһэн хурьгадаа эмшэлхэ, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэлсэһэн байна ха юм.

Түрүүшын үдэртэ ушарһан дутуу дундануудые удаадахи жэлдэ усадхаха гэжэ оролдобо. Тусхайлбал, отарын хажуудахи участок урдань задагай байжа, ногоон һолоомонойнь ургасые ойро холын мал гэшхэжэрхидэг байба. Тэрэ участогаа Вамбуев түхэреэлэн хашаалаад, наг шэбхэ гаргажа үтэгжүүлээд, үндэр ургасын үндэһэ һуури табяа юм. Тэрэшэлэн элһэтэ шорой ехээр асаржа, хотоной оёор шалада дэбдиһэн байна.

Түрүүшын амжалта тиимэшье бэлээр түйлагдаагүй. Жэл бүри һайн дүнгүүдээрээ зуутан нэрээ гэршэлхэб гэһэн зорилготойгоор ажаллажа, Андрей Шарапович мүнөө жэлдэшье Сэлэнгын районой түрүү хонишодой зэргэдэ жагсаба.

Вамбуевай жэшээгээр Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо һүүлэй үедэ олон залуушуул хонин ажалтай хуби заяагаа холбоо юм. Юрөөгэй хонишодой урдаһай соло тэхэрюулхэ саг ерэбэ гэжэ найдахадаа, коммунист А. Ш. Вамбуевай жэшээтэ ажал тухай хэдэн үгэ хэлэхэ дуран хүрэбэ.

Н. НАМСАРАЕВ.

СССР-эй Эдеэ хоолой программын зорилгонуудые бэелүүлгэ — бүгэдэ арадай хэрэг, бүхы партийна, совет ба ажахын органуудай, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай, колхоз, совхозуудай, мүн агропромышленна комплексын бусад предприятинуудай бүхы ажалшадай, совет хүн бүхэнэй түрүүшын ээлжээнэй уялга мүн.

(1990 он хүрэтэрхи үедэ бэелүүлэгдэхэ СССР-эй Эдеэ хоолой программаһаа).

ХҮСЭЕЭ, ЭДЭБХИ ЭРМЭЛЗЭЛ[…]

Ороноймнай газар таряалангай, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө һайндэр — бүхэсоюзна хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэрые габшагай ажалаараа угтажа байна. Тэдэнэр Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ тэмсэлэй түрүү зэргэдэ жагсанхай. Һалбаринуудай коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр зоригжожо, дабхар хүсэ нэмэнхэйнүүд, хараалагдаһан зорилгонуудаа бэелүүлнэ.

Байгша он хүдөө ажахые үндэһөөрнь нарижуулан һайжаруулжа, ажалай эмхидхэлэй түрүү аргануудые нэбтэрүүлхэ хүдэлөөн доро үнгэржэ байна. ТАСС-ай корреспондент СССР-эй хүдөө ажахын министрэй нэгэдэхи орлогшо А. Гольцовые хэдэн асуудалда харюусахыень гуйһан байна.

— Анатолий Александрович, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэреэр орон доторнай агропромышленна нэгэдэлнүүдые байгуулха хүдэлөөн дэлгэржэ байнхай. Энэ талаар хэгдэһэн ажал тухай та юу хэлэхэбта?

— Районуудай, областьнуудай, хизаарнуудай, республикануудай нэгэдэлнүүд поли, фермэнүүдэй продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхээр шэглүүлэгдэһэн хэмжээнүүдые хараалан бэелүүлхэ хүдэлмэридөө саг дары ороһон байна. Хүтэлбэрилгын систёмэ шэнэдхэн хубилгаһанай ашаар өөрынгөө ашатуһые харюулаагүй олон подразделенинүүд болюулагдаһан байна. Нэгэнтэ бэшэ хэдэг ажалаа дабтадаг дүн хамта 3.2 мянган трест, нэгэдэлнүүд болон бусад эмхинүүд хубилгагдаһан, усадхагдаһан байха юм. Урдань элдэб министерствэнүүдэй мэдэлдэ байһан табан мянга шахуу совхоз РАПО-гой мэдэлдэ үгтөө. Тиихэдэ нэгэ доро хүтэлбэрилхы аппарат хороогдожо, зарим мэргэжэлтэдынь колхоз, совхозуудта, агропромышленна комплексын бусад предприятинуудта ажаллахаар эльгээгдэһэн бэлэй.

Мүнөө үедэ агропромышленна нэгэдэлнүүдтэ, тэрэнэй соведүүдтэ, үргэн эрхэ үгтэнхэй гэжэ тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйб. Тэдэнэй мэдэлдэ үйлэдбэри хүгжөөхэ экономическа хүтэлбэри үгтэнхэй. Энэ эрхээ шадамар бэрхээр, эзэн ёһоор хэрэглэхэ зэргэтэй. Хүдөө ажахын шэнэ органууд эдэбхитэйгээр, холын хараатайгаар, арга шадабаритайгаар хүдэлмэреэ эмхидхэхэ ёһотой.

— Мүнөө ажахые эрхилхэ онол аргые нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Колхоз, совхозуудай экономико заһаруулха талаар ямар хэмжээнүүд абтанаб?

— Байгша оной январиин нэгэнһээ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абаха үнэ сэн дээшэлүүлэгдээ. Бага олзотой, гарзатаһан ажахынуудта энээнһээ гадна худалдаһан һүнэй, мяханай болон бусад продукциинь үнэ сэндэ нэмэлтэ түлбэри үгтэхөөр тогтоогдоо. Нигэжэ гээгдэлдэ ороһон коллективүүд амжалта түйлахадаа урмашуулагдаха аргатай болоо. Эдэ ажахынуудай гэр байра, харгынуудые, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые, клуб болон соёлой-ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха бусад объектнүүдые барихыень гүрэнэй жасаһаа гурбан миллиардһаа үлүү мүнгэн абтажа үгтэһэн байна. Тэрэшэлэн олохон ажахынуудай гүрэнэй банкһаа абаһан үри шэринь болюулагдаа.

Ажахын тоосооной, хэлсээнэй харилсаанууд зашалта болонхой. РАПО өөрын түбэй жаса байгуулна. Хамжаанда ороһон предприятинууд хоорондоо хэлсэжэ, жасада оруулха мүнгэ зөөриингөө хэмжээе тодорхойлдог гуримтай. Фондדо оруулагдаха хубита мүнгэнииинь пайщигуудай экономикоһоо сэхэ дулдыдадаг юм. Суглуулагдаһан мүнгэ зөөриинь үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ, капитальна барилгада, түрүүшүүлые урмашуулгада гаргашалагдана.

— Нарин нягта байдалай бүридүүлэгдэжэ, ажалай журамай бэхижүүлэгдэжэ байха үедэ ажалай эмхидхэлэй түрүү онол арганууд горитойхон үүргэ ээлнэ. Энэ шэглэлээр хүдөө нютагуудта юун хэгдэнэб?

ҮНӨӨДЭР — ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

...СТАҺАН ИЛАЛТАЯА УЛАМ АРЬБАДХАХА

...ень эндэ нэрлэхын аргагүй гээшэ. Эрхим илалта туйлагшад ажахы, район бүхэндэ бии байха. Тиимэһээ мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй зорилго хадаа туйлаһан амжалтаяа улам батадхажа, намарай, үбэлэй үедэ малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ, 1983 ондо мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха түсэбөө жэншэдгүй бэелүүлхэ болоно. Иигэжэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэл —1984 оной түсэбые урагшатайгаар дүүргэхэ үндэһэ һуури табигдаха зэргэтэй гээшэ.

Мүнөөдэрэй гол зорилго юуб гэхэдэ, ороохото болон тэжээлэй ургамалнуудай ургаса хуряаха хүдэлмэреэ долоон хоногой туршада сүм дүүргэжэ, поли дээрэхи һолоомо, зеленкоёо бүхыдэнь суглуулжа, малай фермэ, гүүртэнүүдтэ зөөжэ хадагалха эрилтэ табигдана. Тэрэшэлэн ожорһо, һолоомо, нарһанай шэлбүүһэ суглуулжа нэмэлтэ тэжээл болгохоор горитойхоноор нөөсэлхэ хэрэгтэй.

Үбэлжэлгын түрүүшын үдэрһөө захалжа малай ашаг шэмые доошолуулангүй, гарза хоролтыень эрид хорооха, мүн мал ажалай бүхы продукци үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ болоно. Мүнөө колхоз, совхозууд малай тэжээл нёдондонойхиһоо ехээр бэлэдхэнхэй. Тиимэһээ малай фермэ, гүүртэ, отарануудта бии байгаа тэжээлээ гамтайгаар, аша үрэтэйгөөр гаргашалха эрилтэ табигдана.

Байгша оной сентябриин 15-һаа оройтуулангүй бүхы ажахынуудта тэжээлэй цехүүдые, кухнинуудые жэншэдгүй хүдэлгэжэ, малдаа тэжээлынь заабол буйлуулан шанаржуулаад, хобоо, хоботонууд соо хэжэ эдюулхэдэ нилээд ашагтай байха юм. Хонишод һүрэгүүдээ хэнзэ ногоондо, тарялангай үлөөдэһэн дээрэ һайнаар бэлшээхэһээ гадна, үбэлжэлгын эхинһээ нарһанай шэлбүүһэ суглуулжа эдюулхэ, мүн гурба дахин бүлеэн үһаар ундалуулхаар уһалуури эмхидхэхэ ёһотой.

Энэ жэлдэ зарим ажахынуудта, фермэнүүдтэ, гүүртэнүүдтэ, отарануудта һүрэгэйнь тоо толгой хороогдожо, малай ашаг шэмэ доошолуулагдаа. Тэрэшэлэн мал олоор гарзалжа, мяха, һү, нооһо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэдэнь бэрхэтэй болонхой. Тиимэһээ мүнөө ажахы бүхэндэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхэ, малай һүрэг олошоруулха, үхэл гарзыень усадхаха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар ушарһан дутагдалнуудаа дары усадхахаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалжа бэелүүлхэ эрилтэ табигдана. Гэхэтэй хамта ойрын үдэрнүүдтэ ажахынуудта эмэ хашарагуудай гүүртэнүүдые бүридхэн байгуулжа, ороондо оруулха хүдэлмэреэ эмхитэйгээр, түргэнөөр ябуулха хэрэгтэй. Хонишодой бригадануудта эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ дүүргэхэ саг туланхай. Бидэнэр энэ үбэлжэлгээ эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, адууһа малаа гарза хоролтогүй ондо оруулжа шадабал, 1984 оной түсэб уялгануудые сүм дүүргэхэ аргатай болохобди.

Мүнөөдэрэйнгөө ажал хэхэдээ үглөөдэрэйнгөө зорилгонуудые мартажа болохогүй. Тобшолбол, хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилхэ арга боломжонуудые бэдэржэ элирүүлхэ хэрэгтэй. Гол шухаланиь гэхэдэ, малшан бүхэн үбэлжэлгын үедэ ажалдаа эрхим амжалта туйлажа, һү ехээр үйлэдбэрилхэ, малай шэгнүүрые горитойгоор нэмээжэ, һүрэгөө гэмгүй ондо оруулхаар оролдохо зэргэтэй.

Заншалта һайндэр болохо хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна үдэрые тэмдэглэхэ зуураа колхоз, совхозуудай коллективүүд малайнгаа үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, абтаһан түл түрэсэеэ гарза хоролтогүй түлжүүлжэ, малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ зорилгонуудые хараална гэхэ гү, али арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхэ түсэбөө сүм дүүргэхээр үндэһэ һуури байгуулна.

Механизаторнууд болон таряашаднай ерэхэ жэлдэ орооһо тарянай, хартаабхын, овощой болон тэжээлэй ургамалнуудай тогтууритай баян ургаса ургуулхын түлөө горитойхон хүдэлмэри ябуулха байна. Мүнөө үрэһэ хүрэнгөө сэбэрлэжэ хаахаһаа гадна, хабарайнгаа тарилгада бэлдэхэ, поли сабшалан, дээрээ намарай— үбэлэй агротехническэ хүдэлмэри үнгэргэжэ, газар тариалан эрхилхэ гуримаа нарижуулан һайжаруулхаар эмхидхэлэй-техническэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ болоно. Мүн үйлэдбэридөө эрдэмэй туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала болонхой.

Эдэ бүхы асари ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула партийна, комсомолой, профсоюзай эмхинүүд гэзгэдэлдэ орогшодые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргахаар, мүн гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ, ороһо таряа, хартаабха, овощ тушааха байгша онойнгоо түсэбые сүм бэелүүлхээр социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой.

Б. НИКОЛАЕВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша.

...УУШАДАЙ ТҮРҮҮ БРИГАДАДА

Николай Федорович Красовскиин хүтэлбэрилдэг бригада Сотниковой шубуунай фабрикада түрүүшүүлэй нэгэн гэжэ тоологдодог. Жэлэй эхинһээ энэ бригадынхид 16 миллион 264 мянган үндэгэ суглуулжа, түсэб даабариия 635 мянгаар үлүүлэн дүүргэбэ. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, тус бригадынхид 1,99 миллион үндэгэ олоор суглуулаа. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 3 миллион үндэгэн абтаха юм. Эдэ амжалтанууд шубуудаа зүбөөр, саг сооиь эдеэлүүлһэнһээ, зооветеринарна гуримуудые һайнаар сахижа байлгаһанһаа дулдыдаа. Гадна Сотниковой шубуунай фабрикада шэнэ технологи ашаглалгада, шубуушадай ажал хүдэлмэрине оньһожоруулгада анхарал ехээр хандуулагдадаг юм. Мүнөө үедэ олон янзын хүдэлмэри машинанууд бүтээнэ, үндэгэ суглуулга оньһожоруулагданхай.

Бидэ бригадиртай хамта Матрена Евстифановна Васильевагай хүдэлдэг звеногой цехтэ хүрэжэ ерэбэбди.

—Харагты даа. Тахяануудаймнай залаанууд улаахануud бэзэ,—гэжэ Николай Федорович намда хандана. —Энэ хадаа харууһанайнь һайн байһанай гэршэ мүн.

Нүхэр Васильевагай хүтэлбэрилдэг звеногойхид жэлэй эхинһээ 4,2 миллион үндэгэ суглуулаа. харин түсэбынь 3,9 миллион байһан юм.

—1983 оной түсэбые уридшалан дүүргэхэ арга боломжотойбди,—гэжэ Матрена Евстифановна хөөрэнэ. —Манай звенодо дүршэл ехэтэй шубуушад хүдэлдэг, Жэшээнь, Клавдия Васильевна Унагаева ажал хүдэлмэридөө шалгаржа, Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденоор шагнагданхай.

Валентина Емельяновна Вокина. долоодохи жэлээ шубуушанаар ажаллажа байна. Эдэ жэлнүүдтэ тэрэ хэдэн миллион үндэгэ суглуулһан байна. Даажа абаһан ажалдаа Наталья Николаевна Грудинина ехэл оролдосотойгоор хандадаг, тиимэһээл ходо һайн үрэ дүнгүүдые туйлана ха юм.

М. Е. Васильевагай даадаг звеногойхид хүршэ хүдэлжэ байһан Валентина Михайловна Прилуцкаягай, Сергей Александрович Родионовой звенонуудтай мүрысэн хүдэлдэг юм.

Эдэнэй ажал хэрэгээ амжалтатайгаар эрхилхэдэ слесарь-оператор Павел Дмитриевич Дружинин ехэ туһа хүргэдэг. Тэрээндэ даалгагдаһан оньһон техникэ эбдэржэ зогсоо гэжэ байдаггүй.

Эбтэй эетэй энэ бригадын гэшүүд хараалһан зорилгоёо саг болзор соонь бэелүүлхын түлөө оролдон хүдэлжэ байна.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Звеньевой М. Васильева. 2. Шубуушан Н. Грудинина.

Авторай фото.

АЯАР ХОЛЫН ТҮБИДЭХИ МАНАЙ ХАНИ

1976 оной октябриин 8-да Москвада гар табигдаһан СССР-эй ба НРА-гай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорой 7 жэлэй ойе совет болон ангол арадууд тэмдэглэжэ байна. Анголодо хэлэгдэдэгэй ёһоор, энэ шухала документ совет-анголын али алиндань ашатай туһатай бүхы холбоо барисаае гүнзэгырүүлхын, саашадань хүгжөөхын тулада бата үндэһэ һуури табиһан байгаа. Тэрэ хоёр ороной арадуудай үндэһэн аша туһада харюусана, эб найрамдалай хэрэгые бэхижүүлгэдэ алба хэнэ.

Анголые сүлөөлхын түлөө арадай хүдэлөөнэй (МПЛА), Португалиин колонизаторнуудта эсэргүү национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй эмхидхэгдэжэ байха үедэ совет болон ангол арадуудай хоорондохи хани харилсаан мүндэлһэн байгаа. 1975 оной ноябрь һарада байгуулагдаһанайнь һүүлээр харилсаа холбоониинь улам үргэнөөр хүгжөөгдөө. МПЛА—Ажалай партиин Түрүүлэгшэ, НРА-гай Президент Ж. Э. душ Сантушай байгша оной май һарада хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэхэдэнь, хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоон улам хүгжэн бэхижэһэн байна.

Промышленностиин, хүдөө ажахын, транспортын, загаһа барилгын, элшэ хүсэнэй, хэлхеэ холбооной, медицинын хэрэгсэлнүүдэй, мүн бусад һалбаринуудай талаар СССР-эй ба НРА-гай хоорондохи харилсаа холбоон улам хүгжөөгдөө. Хүдөө ажахыда харилсаа холбоое хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. СССР-эй техническэ туһаламжаар хлопок тарижа ургуулгын госхозһоо гадна, үшөө гурбан госхоз эмхидхэн байгуулхые хараалһан совет-анголын протоколдо һаяхан гар табигдаба. Анголодо шэниисэ тарижа ургуулха талаар шэнжэлгэнүүд хэгдэхээр хараалагдана.

Медицинын асуудалнуудаар харилсаа холбоо тогтоолгодо мүн лэ ехэ анхарал хандуулагдана. Элүүрые хамгаалгын ба ариг сэбэрэй албаниие эмхидхэн байгуулхадань, совет врачнууд Анголодо ехэ туһа хүргэнэ. Мүнөө республика дотор 150 гаран совет медицинын хүдэлмэрилэгшэ ажаллана. Тиихэдээ элдэб үбшэн тахалтай тэмсэлдэ, ЮАР-ай расистнуудай эээрхэг түримхэй ябуулганууднаа, УНИТА гэдэг контрреволюционно бүлэглэлэй отрядуудай дээрмэшэн ёһоной добтолгонуудһаа шархатаһан, үбшэн үлбэр хүнүүдые аргалха талаар ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Совет врачнууд Анголын хоёр миллионһоо дээшэ эрхэтэдтэ медицинскэ туһаламжа үзүүлээ. Жэл бүри 25 мянга хүрэтэр хирургическа операци хэгдэдэг байна. Хумхаа, гэдэһэнэй үбшэн, уушханай хабаадан, полиомиелит гэхэ мэтэ үбшэнгүүдые дары түргэнөөр усадхахын тула һэргылзмэжын ехэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ.

Совет-анголын «агаарай» харилсаан зургаан жэлһээ үлүү саг соо амжалтатайгаар хүгжэжэ байна. Советскэ Союз олон тоото, самоледуудые, вертоледуудые Анголодо эльгээгээ. Мүнөө үедэ «АН-26», «ЯК-40» түхэлэй самоледууд орон доторой хори гаран харгы замаар хүнүүдые зөөнэ. Бодото дээрээ НРА-гай бүхы провинцинууд агаарай зам харилсаатай болонхой. Анголын ханинартаяа хамта совет летчигууд айхабтар орёо эрхэ байдалда арадай ажахын шухала зорилгонуудые бэелүүлдэг байна. Ниислэл хотын аэропорт дээрэ совет мэргэжэлтэд мүнөөнэй авиакомплекс барижа түхеэрээ. Энэнь совет авиатехникые харууһалгын бүхы түхэлэй хангалга хэхэ арга олгоно. Энэ комплекс гансал Анголодо бэшэ, харин Африка түбиин бусад оронуудта үргэнөөр мэдээжэ болонхой. Хүршэ гүрэнүүдэй авиакомпанинууд тэрэнэй аша туһада хүртэдэг юм.

Национальна кадрнуудые һурган бэлдэлгэ Анголодо илангаяа шухала удха шанартай байна. СССР-эй туһаламжаар республика дотор найман мянган шахуу дүршэл шадабари ехэтэй мэргэжэлтэд бэлдэгдэбэ. Мүнөө үедэ Лобиту, Лубанго, Нгунза, Маланже, Уамбо гэхэ мэтэ хото городуудта совет мэргэжэлтэдэй туһаламжаар Анголын хоёр мянга гаран хүн элдэб мэргэжэл шудалһан байна.

Анголын ба совет хэдэн зуугаад мэргэжэлтэд эээм зэмээ ниилүүлэн, НРА-гай олохон шухала барилганууд дээрэ хүдэлнэ. 1983 оной январь һарада гар табигдаһан хэлсээнэй үндэһөөр Советскэ Союз Кванза мүрэн дээрэ Капандын ГЭС барихадань, Анголодо туһална. Тэрэнэй ашаглалгада оруулагдахада, республикын элшэ хүсэн дүрбэһөө үлүү дахинаар үргэдхэгдэхэ байна. Харин ерээдүйн сөөрэм Маланже провинцидахи хүдөө ажахын үргэн ехэ зоные уһаар хангаха арга олгохо юм. Эндэ жэлдээ хлопогой хоёр ургаса хуряажа болоно.

Совет-анголын харилсаа холбоон али алиндань ашатай туһатай харилсаанай үндэһэ һуури дээрэ тогтоогдоно. Советскэ Союз загаһа, кофи, хэдэн минерал, мүн бусад эд бараа Анголоһоо абадаг юм.

Совет-анголын договорой долоон жэлэй ойе Анголо айхабтар орёо эрхэ байдалда тэмдэглэжэ байна. ЮАР-ай сэрэгэйхид Анголын Кунене провинциин ехэнхи хубиие булимтаран эзэмдээд байнхай, Рейганэй захиргаанаар тухирагдан дэмжэгдэдэг Преториин расистнууд НРА-да эсэргүү зэбсэгтэ ябуулгануудаа болюулнагүй. Август һарада тэдэнэр Мошико провинциин Кангамбу хотые зэрлиг муухайгаар бомбодожо, үнэһэн тоборог болгожорхиһон байгаа. УНИТА гэдэг бандит бүлэглэлэй гэшүүд харата ябуулгануудаа үргэлжэлүүлнэ. Тиихэдээ һүниндөө һуурин тосхонуудта добтолжо, амгалан тайбан хүнүүдые алана, ургасыень галдана, байшан гэрнүүдыень һандаргана.

Зүгөөр Анголын арад революционно туйлалтануудаа бата найдамтайгаар сахин хамгаална. Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүд Анголын газар дайдада добтолһон ЮАР-ай расистнуудта шанга харюу сохидто үгэнэ. Бандануудта эсэргүү ябуулгануудтаа амжалта туйлаһан тухай мэдээсэлнүүд ходо ходо ороно. ЮАР-ай расистнуудай эээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү жагсаал октябриин 1-дэ бүхы орон дотор үнгэргэгдэһэн байгаа. Эхэ ороноо, революциин туйлалтануудые сахин хамгаалхаар бэлэн байһанаа анголынхид үшөө дахин харуулба. Энэ тэмсэлдээ тэдэнэр гансаарданагүй. Ушарынь гэхэдэ, Советскэ Союз, социалис хани нэгэдэлтэ оронууд, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүд тэдэниие дэмжэнэ бшуу.

Н. СЕМЕНОВ,
ТАСС-ай корр.

Луанда.

СССР-эй БА АНГОЛЫН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН ХООРОНДОХИ ХАНИ БАРИСААН, ХАРИЛСАА ХОЛБООН ТУХАЙ ДОГОВОРОЙ 7 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

...ЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАГДАБА

...колхозой мал адуулагша Тимофей Миронович **Калашников**, Түнхэнэй районой Түнхэнэй совхозой тэжээл үйлэдбэрилдэг цехэй бригадир Доржо Жугдурович **Комиссаров**, Зэдын районой «Коммунизм» колхозой механизатор Цыренжап Цыдемпилович **Лхамажапов**, Загарайн районой Онохойн совхозой һаалишан Любовь Алексеевна **Мурзина**, Хойто-Байгалай районой «Северный» совхозой звеное даагша Николай Дмитриевич **Мисюркеев**, Улаан-Үдын районой «Никольский» совхозой мал адуулагша Федора Наумовна **Никончук**, Прибайкалиин районой Прибайкалиин совхозой ахамад зоотехник Леонид Владимирович **Нечаев**, Кабанскын районой «Шергинский» совхозой гахайшан Михаил Феофанович **Оскорбин**, Улаан-Үдын районой «Восход» колхозой тугалшан Надежда Терентьевна **Петрова**, Хяагтын районой «Пограничный» совхозой тугалшан Мария Николаевна **Прохорова**, Яруунын районой «Юбилейный» совхозой механизатор Николай Никифорович **Потапов**, Баргажанай районой Хилганын колхозой ахалагша хонишон Шагдур Мунхоевич **Раднаев**, Бэшүүрэй районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Анна Селиверстовна **Ткачева**, Захааминай районой Михайловкын совхозой һаалишан Доржо-Ханда Цыдендамбаевна **Тогошеева**, үйлэдбэриин «Бурятсельхозмонтажкомплект» нэгэдэлэй заһабарилха—ашаглаха хүдэлмэринүүдэй управлениин ахалагша инженер-заһабарилагша Александр Табанович **Тайсаев**, республикын «Бурятсельхозхимия» нэгэдэлэй транспортно предприятиин жолоошон Александр Анисимович **Устюшенко**, Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой мал шахан таргалуулдаг баазын бригадир Дмитрий Ильич **Усольцев**, Хоринн районой «Георгиевский» совхозой ахалагша хонишон Лилия Прокопьевна **Цыренжапова**, Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозой һаалишан Ольга Дашадондоковна **Цыренова**.

ХИЛЫН САААНАҺАА

СОВЕТ ДУРАДХАЛНУУДЫЕ ДЭМЖЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн 38-дахи сесси дээрэ найруулагдан табигдаһан ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн шэнэ совет үүсхэлнүүд уласхоорондын олониитын анхарал татана, һонирхол үүсхэнэ. Эндэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор эдэ бүгэдэ хүн түрэлтэнэй хуби заяан тухай анхарал оролдолгоор нэбтэрһэн СССР-эй гадаадын политическэ залан сэхэ хараа шэглэлтэй байһыень батална.

ООН-ой үзэмжэдэ Советскэ Союзай табиһан «Ядерна дайе буруушаалга» тухай декларациин проект, «Ядерна буу зэбсэгүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөхэ» тухай тогтоолой проект, бусад совет дурадхалнууд олоной анхарал татана гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр ТАСС-ай корреспондентнүүдтэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Эдэ документнүүд делегадуудые ехээр һонирхуулһан байна. Ядерна дайнай аюулые хайшан гэжэ зайсуулан сараха гээшэб гэһэн асуудал арад түмэнэй һанааень зобооно. Эб найрамдалые бэхижүүлхэ, уласхоорондын аюулгүй байдалые хангаха талаар шэглүүлэгдэһэн хүсэлэл оролдолгонуудые һайшаанабди гэжэ Х. Перес де Куэльяр тэмдэглээ.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ баталагдан абтаһан Эб найрамдалта программые Советскэ Союзай дурадхалнууд нэмээн хүгжөөнэ гэжэ ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Б. Хнеупек Генеральна Ассамблейн сессиин трибунада гаража, үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Эдэ бүгэдэ байгша оной январь һарада Прагада һайшаагдан абтаһан Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй Политическэ декларации дотор найруулагдаһан социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хамтын хараа бодолые элирхэйлнэ. Совет дурадхалнууд хадаа ядерна дайнай аюулһаа бүмбэрсэг дэлхэйе аршалан абархын тула бүхы юумэ хэхэ гэһэн арадуудай эрилтэ хүсэлэнгүүдтэ үгтэһэн харюу болоно.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовский үгэ хэлэхэдээ, совет дурадхалнуудые бэелүүлгэ ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха замда тодорхой алхам болохо байна гэжэ тэмдэглээ. Уласхоорондын ехэ хуралдаан дээрэ хёморо зүришэлдөө үүдхэхые хүсэдэг хүсэнүүдэй али бүхы ябуулгануудые гаргажа байха үедэ эдэ дурадхалнууд илангаяа шухала удха шанартай болоно.

Советскэ Союзай эб найрамдалта дурадхалнуудта харюу үгэхые үсэд нэтэрүүгээр арсадаг США-гай хараа бодолые эрид буруушаажа байһанаа Кубын гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Мальмиерка мэдүүлээ. Эб найрамдал хангахые социалис оронуудай хүсэжэ, ехэ оролдолго гаргажа байхадань, США худал хуурмаг, хооһон үгэнүүдээр, найдуулгануудаар. буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгээр уласхоорондын байдалые улам орёо түгшүүрилтэй болгожо байна.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн совет шэнэ шухала үүсхэлнүүдые бидэ сэдьхэлээ ханангяар угтабабди гэжэ Никарагуаһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Ф. Чаморро Мора тэмдэглэбэ. Имагтал Советскэ Союзай эб найрамдалта политика бэелүүлһэнэй, ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаһанай ашаар ядерна дайе зайсуулан саража болоно гэжэ бидэ тоолонобди. Шэнэ совет дурадхалнууд нэн түрүүн Холбоото Штадуудта хабаатай байна.

ЛНДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Пхун Сипасет сессиин заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, «Замбуулинай дайдада, замбуулин соохоо Газар руу хүсэ хэрэглэлгые хорихо тухай договор баталха тухай» совет дурадхалые үндэрөөр сэгнэһэн байна. Энэ шухала үүсхэл, СССР-эй бэелүүлжэ байдаг эб найрамдалта бусад алхамуудтал адли, эб найрамдалай хуби заяанай түлөө тэрэнэй үндэр ехэ харюусалгатай байһан тухай элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Совет делегациин хэлэһэн үгэ гүрэн түрын ехэ харюусалгаар нэбтэрэнхэй байна гэжэ НДРИ-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ А. С. Аль-Ашталь мэдүүлбэ. Уласхоорондын эб найрамдалые, аюулгүйе бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа СССР үшөө дахин элирхэйлэн харуулба.

Эб найрамдалые хангаи бэхижүүлхэ ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа Советскэ Союз үшөө дахин харуулба гэжэ Алжирһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Х. М. Сахнун тэмдэглээ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнда 20 миллионһоо дээшэ хүнэйнгөө ами наһа алдаһан ороной нимэ хүсэлэнтэй байһаниинь элитэ юм ааб даа. Совет дурадхалнууд шухала удха шанартай, бүтэмжэтэй һайн байна. Ядерна буу зэбсэгүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөхэ гэһэн һанал бодолые уласхоорондын эмхи һайшаана.

Совет делегациин гаргаһан үүсхэлнүүд мүнөө үеын шахардуу шанга уласхоорондын байдалда арадуудай һанал бодолдо, хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэ бүрин харюусана гэжэ араб оронуудай лигэһээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг адаглагша К. Максуд хэлэбэ.

...ЭҮҮЛХЭДЭ...

...дүүрилэгшэд ургуулһанаа гээлтэ хоролтогүйгөөр хурнахаар эрмэлзэнэд.

...дэ таарамжатай эрхэ байдал байгуулагдана. Энэ жэлдэ Оренбургска, Саратовска, Уральска, Куйбышевскэ, Воронежско, Тамбовско, Пензенскэ, Актюбинскэ, Ульяновска, Курска, Белгородско, Липецкэ, Орловско, Рязанска, Тульска, Горьковско, Московско, Смоленскэ, Брянска, Калининска, Пермскэ болон бусад областьнуудай, Башкирай, Татарай, Мордваган, Чувашай, Марийска АССР-нүүдэй, Белоруссиин, Прибалтикын республикануудай, Азербайджанай болон Киргизскэ ССР-эй ажахынууд ороноо хилээмээр хангаха талаар горитойхон хубитаяа оруулаа. Мүн муу бэшэ ургаса ургуулһан Казахстанай таряа ургуулагшадай эршэтэ ажалые онсо тэмдэглэхээр. Шэнэ газар үрэжэлөөрөө бүлюу хүсэтэй байһанаа үшөө дахин харуулаа. Хлопок ургуулагшаднай үгэдөө хүрэжэ байна. Эдэнэр үнэтэ энэ ургамал тариха, хуряаха шэнэ түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар хлопок ехээр суглуулна. Мүнөө оройн ургамалнуудай ургаса хуряалга дүүрэнтэжэ, газар тариалан эл...

Манай ниитын адууһа мал үсхэбэрилгэ дам саашадаа промышленна үндэһэ һуури дээрэ гаргагдана. Байгша оной сентябриин 15-най байдалаар малай, шубуунай мяха үйлэдбэрилгэ нёдондоной энэ үеынхиһөө найман процентээр, һүн—арбан, үндэгэн—дүрбэн процентээр дээшэлэнхэй. Мүнөө оньһожоруулагдамал шэнэ комплекснууд, фермэнүүд, шубуунай фабриканууд ашаглалгада үгтэнэ. Тэжээл үйлэдбэрилгэ тусхай һалбари болгогдон аяарлагдажа захалаа.

Гэхэтэй хамта ороноймнай Эдеэ хоолой программа хадаа бидэндэ хүн зоноо хүдөө ажахын продуктаар гүйсэд дүүрэнээр хангаха зам заажа үгэнэ. Хүтэлбэриин бүридэлые, һалбариин экономико нарижуулан һайжаруулжа, эрдэмэй туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлһэнэй, мүн улам дээшэлжэ байһан материально-техническэ арга боломжодоо түшэглэн поли, фермэнүүдэй хүдэлмэришэд хараалагдаһан түсэбөө дүүргэхын түлөө бүхы юумэ хэнэ.

ТАСС-ай корреспондент
Ю. ГОВОРУХИН
хөөрэлдөө хэбэ.

БҮРИМҮҺЭН ҺАЙШААНА

БЕРЛИН. Уласхоорондын байдалай үндэһэн шухала асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэһэн мэдүүлгые СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюро болон ГДР-эй Министрнүүдэй Совет бүримүһэн, гүйсэд дүүрэнээр дэмжэнэ. КПСС-эй ба Совет гүрэнэй политикын эб найрамдалые хангаха, аюулгүй байдал тогтоохо, арадуудай хоорондо харилсаа холбоо байгуулха талаар шэглүүлэгдэнхэй байһыень энэ мэдүүлгэ бүхы дэлхэйн арад түмэндэ дахинаа элирхэйлэн харуулһан байгаа. Эгээл тиимэһээ тэрэ ГДР-эй хүн зондо халуунаар һайшаагдаһан, хэлбэрингүйгөөр дэмжэгдэһэн байна гээд СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой ба ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй эндэ толилогдоһон мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Эб найрамдалые хангахын түлөө тэмсэл хадаа бүхы арадуудай ажабайдалда шиидхэхы шухала удха шанартай асуудал болоно гээд документ дотор заагдана. США-гай мүнөөнэй захиргаанай жүрөөдэһэн хараа шэглэл бэелүүлһэнэй, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээһэнэй, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые баруун Европодо тараан тодхохые бэлдэжэ байһанай үндэһөөр энэ түбидэхи, бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалда ехэ аюул тохёолдуулагдана.

Дайнай аюул усалай дахинаа немец газар дээрэһээ һүжэрхэгүйн тула Германиин хоёр гүрэн онсо харюусалгатай байһанаа мэдэрнэ гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюро, ГДР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэнэ. НАТО-гай Брюссельдэ абаһан шиидхэбэриие бэелүүлхэ тушаа хараа шэглэлээ дахинаа хаража үзэхыень тэдэнэр ФРГ-гэй правительствые уряалба. Али али талануудай адли тэгшэ байдалай гол ёһонуудта үндэһэлжэ, Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд дээрэ үгээ ойлголсохын түлөө, шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохын ороо хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхын түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Ядерна дайнай аюулые усадхаха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зайсуулан сараха, уласхоорондын байдалые һайжаруулха арга боломжонууд үшөө бии байна.

НЭГЭДЭЛЭЭ БЭХИЖҮҮЛХЭ

ПРАГА. Дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, уласхоорондын байдалые, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ түрүү үзэлтэй, эб найрамдалда дуратай, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлые, хамтын ябуулганууудые бэхижүүлхэ шухала гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй президент Г. Гусак, ДЖУЭЛ гэдэг шэнэ хүдэлөөн гэжэ партиин ЦК-гай Политбюрогой түрүүлэгшэ, Гренадын Арадай революционно правительствын премьер-министр М. Бишоп тэмдэглээ. Хани ёһоной албанай хэрэгээр ЧССР-тэ ерэһэн Гренадын партийно-правительственна делегациие тэрэ толгойлно.

Албанай хэрэгээр эндэ ерэлгэ чехословак-гренадын харилсаае саашадань үргэдхэн гүнзэгырүүлхэ замда шэнэ шата болохо байна гэжэ хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо болоһон хөөрэлдөөн дээрэ тэмдэглэгдээ.

Уласхоорондын гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ Чехословаки болон Гренада адлирхуу гэхэ гү, али тон дүтэрхы хараа бодолтой байна гэжэ хоёр тала мэдүүлбэ. Түбэй Америкэдэхи, Карибска бассейндэхи байдалда тэдэнэр онсо анхаралаа хандуулһан байгаа. Латинн Америкын оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ империализмын хүсэнүүдэй хамааралсажа байһан ушарые уулзалгада хабаадагшад буруушаагаад, эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааһан хүгжэлтын түлөө үнэн зүб тэмсэлдэнь тэдэниие дэмжэжэ байһанаа элирхэйлбэ.

СССР-тэй ХОЛБОО БАРИСААТАЙГААР

ПРАГА. СССР-тэй хани барисаатай, харилсаа холбоотой байлга Чехословакиин аюулгүй байдалай ба эб найрамдалта хүгжэлтын найдамтай үндэһэ һуури болоно гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй президент Г Гусак мэдүүлбэ. Совет Армиин Карпатско-Дукельска сэрэгэй ябуулга бэелүүлһээр 39 жэлэй ойдо, Чехословакиин Арадай арминн үдэртэ зорюулагдажа, республикын хүтэлбэрилэгшэдэй чехословак сэрэгэй начальнигуудтай Прагада болоһон уулзалга дээрэ тэрэ үгэ хэлэһэн байна.

Мүнөө үедэ уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй боложо байхадань, арадай революционно туйлалтануудые, манай ороной ба бүхы социалис хани нэгэдэлэй аюулгүйе сахин хамгаалгын асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулха шухала гэжэ Г. Гусак хэлэбэ.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ЭБ НАЙРАМДАЛДА ЗОРЮУЛАГДАНА

Һуралсалай шэнэ жэл бүхы һургуулинуудта эб найрамдалай хэшээлээр эхилээ һэн. Мүнөө амгалан тайбан байдал аршалан хамгаалгада дэлхэйн арадуудай гол анхаралаа хандуулжа байхада, һургуулинуудта эб найрамдалай долоон хоногууд үнгэргэгдэнэ. Харланай дунда һургуулиин һурагшад Охин Булагай совхозой һү һаалиин фермэ, эхэ хониной отара дээрэ хүдэлжэ, олоһон 140 түхэриг мүнгөө эб найрамдалай жасада дамжуулаа.

Эхин классуудай һурагшад ажалай, дайнай ветерануудта гэр тойронхи ажалдань туһалжа, эдир тимуровецуудай хүдэлөөе һэргээхэ гэжэ шиидэһэн байна. Политическэ плакадай конкурсдо 50 хүдэлмэри табигдаа. Арадууд хоорондын хани барисаан, дайнда эсэргүү удхатай дуунууд зэдэлээ.

Хани барисаанай ярмагай соносхогдоһон үдэр илангаяа һонирхолтой һэн. Элдэб янзын нааданхай, хэбтэ сохин хэгдэһэн дурасхаалай бэлэгүүд, оёмол, нэхэмэл зүйлнүүд олоной анхаралда дурадхагдаа. Энэ ярмаг эмхидхэлгэдэ түрэлхид хабаадалсаа юм. Жэшээлхэдэ, Р. Г. Жигжитова, А. Б. Жигжитова гэгшэд үхибүүдэй бүтээлнүүдые шэлэн абажа, тусхай гуримаар табилсаһан байна.

В. БОРИСОВ.

Бэшүүрэй район.

УРАН ГАРТА

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ветеран Л. Т. Довженко 25 жэлэй туршада армида алба хээ юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагша гүрэн түрын зүгһөө олон шагналнуудта хүртэнхэй.

Армиин албанһаа табигдаһанһаа хойшо 14 жэлэй туршада Улаан-Үдын почтамтда хүдэлнэ. Эгээл харюусалгатай участогта Леонид Трифонович хүдэлдэг һэн. Республикын районуудта эльгээгдэдэг почтые үдэшэлсэдэг байгаа. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада модошо дарханаар хүдэлнэ.

Коммунис ажалай ударник Л. Т. Довженко уран нарин шадабаритай хүн юм. Гартаа абаһан юумэеэ заатагүй гоё һайхан бүтээл болгожо шададаг.

Л. Т. Довженко почтамтын залнуудые уран гоёор шэмэглэһэн байна. Мүн почтово, телеграфна участогуудые, телефоноор хөөрэлдэдэг пунктнуудые һэльбэн шэнэлээ. Аэропортын, шэлэй заводой, ЛВРЗ-гэй, авиазаводой хэлхеэ холбооной отделенинүүдтэ эгээл нимэ хүдэлмэри хэжэ, һайшаал магтаалда хүртэһэн юм.

Б. СОТНИЧ.

ТҮРҮҮ ЗЭРГЫН ДРУЖИНАДА

Пионерскэ ба комсомолой организацинуудай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ болгогдоһоор 60 жэлэй ой 1984 ондо гүйсэхэ юм. Тиимэһээл мүнөө бүхы һургуулинуудай пионернүүд эдир ленинецүүдэй Бүхэсоюзна маршын ёһоор ябуулагдадаг хүдэлмэреэ эдэбхижүүлэнхэй.

Улаан-Үдын 45-дахи дунда һургуулиин пионерскэ организаци Ф. Э. Дзержинскиин нэрэ зүүжэ ябаһаар үнинэй. Дружина мүрысөөндэ түрүү һуурияа алданагүй. Ахалагша пионервожата К. И. Пляскина үхибүүдтэй тааруу харилсаа холбоо байгуулан хай бүхы хэрэгүүдыень шадамар бэрхээр хүтэлбэрилдэг. Һая һургуулида эб найрамдалай долоон хоног үнгэргэгдөө. Эхин классуудай һурагшад «Эб найрамдалай түлөө дуугаа үгэнэб» гэһэн зурагуудай конкурсдо хабаадаа. Эрхим зурагууд соо Марина Ивановагай, Света Кирпичевагай, Костя Балдаевай зурагуудые нэрлэмээр. Политическэ плакадай конкурсдо 7-дохи, 8-дахи, 10-дахи классуудай һурагшад шалгараа.

— Мүнөө Америкын Холбоото Штадуудай захиргаан харата хэрэгүүдээ һүйдхэжэ байна гээшэ. Үхибүүд уласхоорондын байдал тухай дүүрэн мэдэсэ ойлгосотой байха зэргэтэй. Энэл ушарта ажабайдалайнгаа һайханиие бодотоор сэгнэхэ ха юм, — гэжэ К. И. Пляскина хөөрөө һэн.

Энэ һургуулида спортивна хүдэлмэри үрагшатай ябуулагдадаг. Волейбол, баскетбол бэрхээр наададаг үхибүүд олон. Ажаһуудаг газарайнгаа талаар болоһон мүрысөөнүүдтэ эндэхи һурагшад город, район соогоо мүнөө жэлдэ түрүү һуури эзэлэнхэй. Энээндэ тренер Б. М. Аюшеевэй оролдолго элитэ юм.

Һургуулиин пионернүүд бусадшье шэглэлээр хүдэлмэреэ эршэтэй болгохоор шиидэнхэй.

З. НИКОЛАЕВА.

СЛЕДТО ХАБААДАЛСАА

Эдир аяншалагшадай Бүхэроссиин следто Зэдын районой Петропавловкын, Мухар-Шэбэрэй районой Хүсөөтын, Гусиноозёрскын 1-дэхи, Сэлэндүүмын, Северобайкальскын 1-дэхи дунда һургуулинуудай һурагшад хабаадалсаһан байна.

«Эхэ ороноо байлдаануудсоогуур хамгаалаабди» гэһэн шэглэлээр Гусиноозерскын һургуулиинхид слёдто үгэ хэлээ. Эндэ Кузнецовой нэрэмжэтэ музей байгуулагданхай юм. Хизаар нютагайнгаа байгаалиие шэнжэлхээр аяншалгануудтухайгаа Петропавловкын дунда һургуулиин һурагша Роман Марадутин хөөрөө. Сэлэндүүмын һургуулиин һурагша Туяна Норбоева «Ленинэй нэрэ манай туг дээрэ» гэһэн шэглэлээр ямар хүдэлмэриин ябуулагдадаг тухай хөөрэбэ. Ленинэй орденто хүнүүдые элирүүлхын, тэрэнэй ажабайдал, намтар тухай мэдэжэ абахые һурагшад яһала оролдоо.

Эдир пушкинистнүүдэй клуб тухай Хүсөөтын дунда һургуулиин һурагша Соёлма Санжиева элидхээ. «Искусство арад зоной баялиг мүн» гэһэн шэглэлээр эдэнэр хүдэлдэг. А. С. Пушкинай уриһадаһантай бэшэгүүдые бэшэлсэдэг. Ородой агууехэ поэт тухай 26 ондоо хэлэн дээрэ гараһан литература эндэ суглуулагданхай. XX зуун жэлэй агууехэ барилга — БАМ тухай суглуулагдаһан материал Миша Евсеев слёдто суглаларгашадта хөөрөө. «Байгаалиин нюусануудаар һонирхол» гэһэн удаадахи темээр Баргажанай дунда һургуулиин Виталий Луговой үгэ хэлээ. Баргажан голой ариг сэбэрые хамгаалха тухай асуудал эндэхи һурагшад хаража үзэһэн байна.

А. ТИХОНОВА.

БАЙГААЛИ ХАМГААЛГА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байгаа сагтай байгаалиин баялигуудые гамтайгаар ашаглаха тухай ном «Колос» хэблэлээр барлагдан гаргагдаба. «Хүдөө ажахы ба байгаали хамгаалга» гэһэн гаршагтай энэ номые РСФСР-эй наукын габьяата ажал ябуулагша, биологиин эрдэмэй доктор, профессор И. П. Лаптев хэблэлдэ бэлдээ юм.

Мүнөө үедэ хүдөө ажахые хүгжөөн үргэдхэхэдөө, оршон тойронхи байгаалиие тэрэ зандань үлөөхэ баялигуудыень хайша хэрэгээр хюдахагүй, хорообхогүй гэһэн бодол ном соо гол һуури эзэлнэ.

Энэ асуудалда хабаатай бүхы орёо, шухаг зүйлнүүдые эрдэм наукын баримтануудта үндэһэлэн, шухала тобшолонуудые автор хээ. Табан хэһэгһээ ном бүридэнэ. «Байгаалиин эрхэ байдал ба хүдөө ажахын нөөсэ баялиг» гэжэ нэгэдэхинь нэрлэгдэнхэй. «Хүн зоной байгаалида нүлөөлгэ» гэһэн хоёрдохи хэһэгынь илангаяа һонирхолтой юм.

Элдэб жэжэ-бужа шумуулнуудай, зарим амитадай амидаралда, ургамал ногооной ургасада хүдөө ажахын хүгжэлтэ ямараар нүлөөлнэб, хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэдхэхын тула байгаали хамгаалгаар ямар хэмжээнүүдые абахаб, эдэ хэмжээнүүдые уридшалан яагаад түсэблэхэб гэхэ мэтэ ба бусадшье олон асуудалнуудые автор хаража үзөө. Гэхэтэй хамта И. П. Лаптев тодорхой ажахынуудай жэшээ дээрэ тогтожо, уншагшын анхарал татана.

Мүнөө үеын хүдөө ажахын асуудалнуудые байгаали хамгаалгатай нягта холбоотойгоор шэнжэлэн үзэхэ гээшэ онсо шухала болоно. Мэргэжэлтэл, жэшээлхэдэ, агроном, зоотехник, ветеринарна врач, түсэблэлгын органуудай хүдэлмэрилэгшэд, агропромышленна комплекснуудай хүтэлбэрилэгшэд һонирхолтой энэ ном заатагүй уншаха, сэнтэй зүбшэл, заабаринуудыень хараадаа абаха зэргэтэй.

Совхоз гү, али колхоз шадархи байгаалиие зүбөөр ашаглаха, хамгаалха, баялигыень арьбадхаха талаар 1—5 жэлэй хугасаагай дүтэрхы түсэб үгтэнхэй. Ажахы бүхэнэй мэргэжэлтэд энэ түсэбые нютагайнгаа эрхэ байдалтай зохилдуулан, өөһэд өөһэдын түсэб зохёон табиха зэргэтэй.

Бүхыдөө энэ ном удхынгаа талаар сэнтэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үдэр бүриин анхарал татамаар ашатай туһатай ном гэжэ һанамжаяа элирхэйлнэбди.

М. ШАРГАЕВ,
биологиин эрдэмэй кандидат.

ГОЁ ҺАЙХАНДА ДУРАТАЙГААР

Республикын 1-дэхи интернат һургуулида искусствын һургуули дүрбэдэхи жэлээ хүдэлнэ. Үхибүүдые гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ мүнөөдэрэй шухаг зорилгонуудай нэгэн мүн. Тиимэһээл дуу, хүгжэм эндэ хэзээдэшье замхадаггүй юм.

Түрүүшын гурбан жэлдэ һурагшад искусство тухай юрэнхы мэдэсэтэй болодог, уран зурагай, хореографиин хэшээлнүүдые гарадаг. Улаан-Үдын хүгжэмэй училищи дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэд искусствын һургуулида багшална. Жэшээлхэдэ, хоорой, хореографиин отделенинүүдэй концертмейстернүүд С. К. Елбаева, Д. В. Шатонова, Г. В. Михеева гэгшэд багашуулда эрдэм мэдэсээ шадамар бэрхээр дамжуулдаг юм. Хүгжэм доро хатархыень, элдэб инструментнүүд дээрэ, жэшээлхэдэ, металлофон дээрэ халбагануудые хэрэглэн наадажа һургана.

Уран зурагта багашуул шадабаряа туршадаг. Һурагшад Баир Санжиев Баир Балдаев оршон тойронхи ажабайдалые зурагууд соогоо илангаяа үнэншэмэ зохидоор харуулна. Уран зураашад-хүтэлбэрилэгшэд Ц. Д. Цыдыпова, Н. Д. Эрдынеева гэгшэд эдэ хэшээлнүүдые үнгэргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. В. Шатонова багашуулые хатарта һургана.

М. СУТУРИНАЙ фото-текст.

БАРГАЖАНАЙ РАЙОНДО

АЖАХЫДА ТУҺАЛНА

Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ институдай 3-дахи курсын студентнэр Баргажанай районой Шитханай совхоздо туһаламжа үзүүлнэ. Хари хэлэнэй кафедрын багша А. М. Дубровин студентнэрые хүтэлбэрилжэ ошонхой.

Хартаабха хуряалгада эдэнэр нэн түрүүн хүдэлөө. Илангаяа оролдосотойгоор хүдэлэгшэд сооһоо Л. Дугаровае, В. Самбуевае, О. Ханданжаповае, Н. Бадмаевае, Н. Бараповае, Л. Смирнсгае нэрлэмээр.

— Оронои Эдээ хоолой Программые бэелүүлгэдэ басагад хубитаяа оруулна ха юм. Шадал шандааһаа гамнангүй хүдэлнэ. Бэрхэнүүд. Хартаабха хуряалсаһанай удаа манай ороһоной тоогто хүдэлхөөр ерээ. Иимэ туһалагшадтай болоһондоо урма баяртайбди, — гэжэ тоогые даагша А. Гусев хэлээ һэн.

МҮРЫСӨӨНДЭ ШАЛГАРБА

Хилганын дунда һургуулиин һурагша Людмила Будаин һур харбалгаар «Спартак» бүлгэмэй Россиин соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ шалгаржа. СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэбэ. М-1 гэһэн упражненидэ тэрэ 10160 очко абаа. Энэ хадаа мастерай нормативһаа 10 очкогоор үлүү үрэ дүн гээд тэмдэглэлтэй.

Уланай дунда һургуули дүүргэһэн Игорь Урбасов мүн лэ илалта туйлаба. Людмила Игорь хоёр «Спартак» бүлгэмэй Россиин соведэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаа.

А. КАПУСТИН.

МАЛ АЖАЛДА ДҮРШЭНЭ

Зэдын районо һургуулиин һурагшадые мал ажалда дүршүүлхэ талаар ехэ оролдолго гаргагдадаг юм. Үнгэрһэн зун Борьёогой совхоздо, «Коммунизм», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта хурьгадые түлжүүлэн харууһалха талаар звенонууд эмхидхэгдээ һэн. Борьёогой найман жэлэй һургуулиинхид ажалай ба амаралтын лагерьта хүдэлжэ, хурьган бүхэнэй шэгнүүрые нэмээхэ талаар һайн дүнгүүдые туйлаа.

«Коммунизм» колхоздо 12 микрозвено байгуулагдаа. Тодорхойлбол, звено бүхэн хоёр һурагшаһаа, нэгэ һурган хүмүүжүүлэгшэһээ бүридэнхэй. Зоотехник В. Ж. Доржиев эдиршүүлэй хүдэлмэриие саг үргэлжэ хинан шалгажа, тааруу зүбшэл заабари үгэжэ байгаа. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд ерэхэ жэлдэ үхибүүдые ажалда хабаадуулхынгаа урда теоретическэ мэдэсэтэй болгохо гэжэ шиидэнхэй. Юуб гэхэдэ, эндэмнай забайкалиин нарин ноохотой үүлтэрэй хонид үсхэбэрилэгдэдэг.

Мүн һурагшадые мал ажалда дүршүүлхэдээ, ерээдүйнгөө халааниие бэлдэнэбди гэжэ тэдэнэр мэдэрнэ ха юм. Хэрбээ 1979 ондо мал түлжүүлэн харууһалха талаар эдиршүүлэй 5 звено байгуулагданхай һаань, мүнөө жэлдэ 86 иимэ звено хүдэлжэ гараа.

М. ЧЕБУНИНА.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо. Мүнөөдэр — Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэр. «Поли болон фермэнүүдэй ажалшад, һайндэрөөртнай амаршалнабди!» — суглуулбари. «Туйлаһан амжалтануулаа арьбадхаха» — Б. Николаевай статья. «Халан абамаар жэшээ» — М. Намжиловай статья. Хани барисаанай үдэрнүүд — ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Бригадна гурим коллектив бэхижүүлбэ» — В. Гладкихай статья. Шефүүд — хүдөөгэйхидтэ. «Хүдэлмэришэн ба таряашан» — С. Убеевэй статья. «Сагай шалгалта» — И. Лобановай статья. «Түрэл фермэдээ» — С. Хамагановай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэбэ. Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаба. «Үндэр мэдэрэл» — В. Бараевай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда «Сур харбаанай дуунууд» — К. Балковай статья. Театр «Классика ба мүнөө үе саг» А. Праведниковай статья Телевидениин программа. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Октябриин 9-һөө 15 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 9
ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время».

Улаан-Үдэ. 9.35 — Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зорюулагдаһан программа.

Москва. 10.40 — «Будильник». 11.10 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!» 12.10 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 12.55 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 13.25 — 13.40 — Забһарлалга. 13.40— Хүгжэмтэ киоск. 14.10 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.10— «Дуун-83». 16.05 — «Аяншалагшадай клуб». 17.05 — «Косарь-богатырь» — мультфильм. 17.15 — «Каравелли и его оркестр» — эстрадна оркестрэй концерт. (Франци). 18.00 — 18.15 — Забһарлалга. 18.15— «Мүнөөдэр — хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр». СССР-эй хүдөө ажахын министр В. К. Месяц үгэ хэлэхэ. 18.40 — Уласхоорондын һонин. 19.25 — «Впереди—океан» — телевизионно гурбан серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 20.40 — «Согтой хүхюун долгин дээрэ». 22.00 — «Время». 22.35 — Фортепианна хүгжэмэй концерт. 22.55 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа 9.00—«Зарядкадаа зогсогты!» 9.20—Латвиин ССР-эй искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 9.50— Бүгэдэндэ хабаатай стадион. 10.20 — «Василиса Прекрасная»—мультфильм. 10.40 — Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зорюулагдаһан баримтата фильмүүд. 12.00 — «Ан амитадай аймаг». 13.00 — «Скандальное происшествие в Брикмилле»— Дж. Пристлиин «Скандальное происшествие с мистером Кеттлом и миссис Мун» гэһэн пьесээр найруулан буулгагдаһан

ПОНЕДЕЛЬНИК, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55— Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой ород дуунай академическэ хоорой концерт. 10.35—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.35—«Онтохондо айлшаар»: «Варвара-краса-длинная коса»—уран һайханай фильм. 13.10—Баримтата фильм. 13.20—Шэнэ һонин. (13.25 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.25—«М. Е. Салтыков-Щедринэй театр». 17.20— Һурагшадта зорюулагдаһан программа.

Улаан-Үдэ. 18.05—Буряад хэлэнэй хэшээл. 18.35—«Байгал» —мэдээсэлэй программа 19.05 —«Ургаса-83». 19.35—«Ералаш» гэһэн шог зугаата киножурнал.

Москва. 19.45—Белоруссиин ССР-эй Борисово хотын промышленна предприятинуудай смежнигүүдтэй хүдэлхэ талаар дүй дүршэл тухай. 20.15—Люксембургын коммунис партиин түрүүлэгшэ Р. Урбани үгэ хэлэхэ. 20.30—Футболоор Европын чемпионадта шэлэн абалгын мүрысөөн. СССР-эй ба Польшын суглуулагдамал команданууд наадаха. 22.00— «Время». 22.35—Концерт. 22.55 —Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35—Түүхэ. 8-дахи класс. «Италида национально-сулөөрэлгын хүдэлөөн». 10.05 —«Ород хэлэн» 10.35—Түүхэ. 8-дахи класс. «Италида национально-сулөөрэлгын хүдэлөөн». 11.05—«Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.35—Ботаника. 6-дахи класс. «Бобово ургамалнууд». 11.35—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 12.25—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.40—Ботаника. 6-дахи класс «Бобово ургамалнууд». 13.00—«Караевай булагууд»—телеочерк. 13.15— А. С. Пушкин. «Песнь о Вещем Олеге». — 5-дахи класс. 14.00 —«Хуули мэдэхэ гүш?» 14.45— И. Гайднай зохёол бүтээлнүүд. 15.30—М. Горький. «Ранние рассказы». 16.20—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.25—СССР-эй арадай артист С. Викулов хатарна. 16.55—«Совет сэрэгшэ» —киножурнал. 17.05—Түймэр

ВТОРНИК, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 8.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —Баримтата фильм. 10.15 — «Баллада о комиссаре»—уран һайханай фильм. 11.25—Мультфильмнүүд. 12.00—М. Теодоракис. «Дуун хододоо арадтай». 12.50—Баримтата фильм. 13.15—Шэнэ һонин (13.20 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—«Коммунисты—80-х» — баримтата фильм. 16.10—М. Е. Салтыков-Щедринэй театр». 16.45—«Агууехэ үүсхэл». 17.15— «Долоон хоногой спортын һонин». 17.45—«Залуушуулай адресууд». 18.45 — Баримтата фильмүүд.

Улаан-Үдэ. 19.00—Буряад хэлэнэй хэшээл дабтагдаха. 19.30—«Зүүн Сибирь»—киножурнал.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00— «Байгал». —мэдээсэлэй программа. (буряадаар).

Москва. 20.35—«Вы умеете играть на пианино?»—зүжэг. 22.00—«Время». 22.35—Баримтата фильм. 22.55—Шэнэ һонин.

ХСЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Мы—довженковцы» — баримтата фильм. 9.35—Түүхэ. 5-дахи класс. «Эртэ урдын Египетдэ». 10.05 — Француз хэлэн. 10.35—Түүхэ. 5-дахи класс. «Эртэ урдын Египетдэ». 11.05—«ПТУ-гай һурагшадта». Гоё һайханиие ойлгодог байхаар хүмүүжүүлгэ». 11.35—«Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэһэ һуури». Наймадахи класс. 12.05—«Шатарай һургуули». 12.40—«Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэһэ һуури». 13.10—Географи. 6-дахи класс. 13.40—Француз хэлэн. 14.10— «Түүхын хуудаһанууд». Түрүүшын табан жэлнүүдэй барилганууд. 14.40—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 15.00—«Механикада мөөрэ хэрэглэхэ тухай». 15.30—А. С. Грибоедовэй ажабайдалай ба ажал

СРЕДА, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —«Аяншалагшадай клуб». 10.55 —«Вы умеете играть на пианино?»—зүжэг. 12.15—Д. Д. Шостаковичой нэрэмжэтэ квартет наадаха. 12.45—СССР-эй арадай уран зурааша Б. Иогансон. 13.15—Шэнэ һонин. (13.20 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.40—«Хүнүүд баяр хүргэнэ»—телеочерк. 16.40—Баримтата фильм. 17.10—Испаниин хүгжэмтэ театр. 17.55—«Булгандаа зорюулагдаһан стадион».

Улаан-Үдэ. 18.30—«Тюмень» —киноочерк. 18.40—«Ургаса-83». 19.10—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 20.30—«Девушка с характером»—уран һайханай фильм.

ХСЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35—Астрономи. 10-дахи класс. 10.05—Немец хэлэн. 10.35—Астрономи. 10-дахи класс. 11.05—«А. Прокофьевой поэзи». 11.35—Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 12.05— «Таанадта, түрэлхид». 12.40— Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 13.10—Физикэ. 7-дохи класс. 13.40—Немец хэлэн. 14.10— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.30—А. С. Макаренко—багша, уран зохёолшо, эрхэтэн. 15.20—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 16.20—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.25—Уран һайханай коллективүүдэй концерт. 16.55—«Элүүр энхэ байлга». Киножурнал. 17.05—Болгариин эстрадын артистнуудай концерт. 17.40—Соносхолнууд. 17.50—«Горн»—һурагшадта зорюулагдаһан программа.

ЧЕТВЕРГ, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильмнүүд. 10.25 — Түбэй телевидениин ба бүхэсоюзна радиогой арадай инструментнүүдэй академическа оркестрэй концерт. 11.20 — «Девушка с характером». — уран һайханай фильм. 12.50— Баримтата фильм. 13.20 — Шэнэ һонин. (13.25 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Эрдэмтэд — тосхондо». 16.10 — Ф. Шопенэй зохёолнууд. 16.55 — П. Тычинагай шүлэгүүд.

Улаан-Үдэ. 17.30 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 17.45 — «Булагууд». 18.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — «Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет». «Ажал, общество, хүн». 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Футболоор олимпийскэ мүрысөөнэй шэлэлгын матч. СССР-эй ба Болгариин суглуулагдамал команданууд. 21.30 — Эстрадна концерт. 22.00 — «Время». 22.35 — «Петер Шраер» дуулана» (ГДР). 22.55 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35 — М. Ю. Лермонтов. «Песня про купца Калашникова» 10.05 — Испан хэлэн. 10.35 — М. Ю. Лермонтов. «Песня про купца Калашникова». 11.05 — «Физикэ ба эрдэм техникын хүгжэлтэ дэбжэлтэ». 11.35 — И. С. Тургенев. «Отцы и дети». 12.05— Географи. «СССР-эй байгаалиин нөөсэнүүд». 12.35— И. С. Тургенев. «Отцы и дети». 13.05 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. 13.25 — Испан хэлэн. 13.55— М. Думбадзын зохёолнуудай хуудаһануудаар. 14.55 — «Дети Ванюшина»— уран һайханай фильм. 16.25— Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.30 —РСФСР-эй габьяата артист Н. Наседкинэй

ПЯТНИЦА, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Концертын залда—һурагшад». 10.40 — Баримтата фильм. 11.10 — «Первые годы» — уран һайханай фильм. 12.15 — Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ заводой Социалистическэ ... Соёлой ордонгой хоорой «Искра» студиин концерт. 12.35— Баримтата фильм. 12.55 — Армениин телевидени болон радиогой симфоническа оркестр наадаха. 13.15 — Шэнэ һонин. (13.20 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 Баримтата фильм. 15.55 — «Ород хэлэн». 16.25— «Москва шадарай тосхонуудай мүнөөдэр ба үглөөдэр». 16.55 — СССР-эй Гүрэнэй академическэ симфоническа оркестрэй концерт». 17.40— «Друзья и враги революции» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 18.30 — Шэнэ һонин (буряадаар). 18.40 — «Ургаса-83» (буряадаар). 19.00 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Сасуутан»— киножурнал.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Үдэшын аялга дуунууд». 20.15 — Г. Фигейредогой пьесээр «Эзоп» гэһэн телефильм. 22.00 — «Время». 22.30 — Концерт. 22.55 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35 —«А. С. Пушкинай онтохонууд». 4-дэхи класс. 10.05 — Англи хэлэн. 10.35 — «А. С. Пушкинай онтохонууд. 4-дэхи класс. 11.05— «ПТУ-гай һурагшадта». Юрэнхы биологи. 11.35 — Түүхэ. 7-дохи класс. 12.15 — «Эжын һургуули». 12.35 — Түүхэ. 7-дохи класс. 13.05 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 13.35 — Англи хэлэн. 14.05 — Түүхэ. 4-дэхи класс. 14.30 — «Баримтата идхан номнолгын ленинскэ түсэб». 14.55 — Ж. Верньын ажабайдалай ба зохёохы ябуулгын хуудаһанууд. 15.40— «Эб найрамдалай хэшээл». 16.25 — Шэнэ һонин.

СУББОТО, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.35— Үглөөнэй гимнастика. 9.50 — Физкультура эрхилэгшэдтэ заабаринууд. 10.00 — «Карьяла» ансамбль хатарха. 10.30 — «Онсо гайхалтай юумэн». 11.00 — «Спортлотогой 42-дохи тираж. 11.10 — «Таанадта, түрэлхид». 11.40 —«Арадай уран бэлиг тухай телевизионно программануудай уласхоорондын «һолонго» гэһэн V фестиваль (СФРЮ). 12.05 — «Харгын аюулгүйе сахиха». 12.35—«Театр — миний гэр». 13.40—Джузеппе Верди. «Оперотой танилсалга». 15.00 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 15.15 — «Большие хлопоты из-за маленького мальчика»—үхибүүдтэ фильм. 16.20 — «Хани харилсаан» — тележурнал. 16.50 — Дзюдо барилдаагаар дэлхэйн чемпионат. 17.10 — Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 17.40 — «Ан амитадай аймагта».

Улаан-Үдэ. 18.40 — Мүнөөдэр — Бүхэсоюзна коммунис субботник».

Москва. 18.55 — Эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй түрүүлэгшэ Ю. А. Жуковай хөөрөөн. 19.25 — «Поэма о крыльях» — уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи сери). 22.00—«Время». 22.35— Е. Д. Стассвагай түрэһөөр 110 жэлэй ойдо. 22.55 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Физкультура эрхилэгшэдтэ заабаринууд. 9.30 — «Үглөөнэй почто» —

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2 68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52 секретарнат—2-66-76, отделы: партийной жизни— 2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2,54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ. ул. Ленина. Н-02526. Заказ № 232. Индекс 0...